

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce
Trestný čin znásilnění

Zpracovala: Aneta Brůhová

Vedoucí práce: JUDr. Petr Škvain

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 30. března 2016

.....
vlastnoruční podpis

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Petru Škvainovi za odborné vedení mé diplomové práce, věcné připomínky a milý přístup.

VLOŽIT ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

OBSAH

ÚVOD.....	1
1 DEFINICE ZNÁSILNĚNÍ DLE AKTUÁLNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY	3
2 HISTORICKÝ VÝVOJ TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ	4
2.1 NOVELA Č. 144/2001 Sb.....	8
2.2 ZÁKON Č. 40/2009 Sb.	10
3 ZAŘAZENÍ TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ MEZI DELIKTY	12
3.1 KRIMINOLOGIE.....	12
3.1.1 Mravnostní kriminalita.....	13
3.2 KRIMINALISTIKA	15
3.2.1 Kriminalistická charakteristika mravnostních trestných činů	15
3.2.2 Kriminalistické metody.....	17
3.2.3 Úkony v první fázi vyšetřování	18
4 ZNÁSILNĚNÍ JAKO SKUTKOVÁ PODSTATA TRESTNÉHO ČINU	20
4.1 ZNAKY TRESTNÉHO ČINU	20
4.1.1 Skutková podstata trestného činu	20
4.2 ZNAKY TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ	23
4.3 PACHATEL	26
4.4 OBĚŤ.....	26
5 NÁSLEDKY TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ	28
6 POPIS A VÝKLAD KONKRÉTNÍHO PŘÍPADU	30
7 ZNÁSILNĚNÍ Z POHLEDU VYBRANÉ ZAHRANIČNÍ ÚPRAVY.....	34
7.1 JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA	34
7.2 JAR A TRESTNÝ ČIN ZNÁSILNĚNÍ	35
7.3 PRÁVNÍ ÚPRAVA JIHOAFRICKÉ REPUBLIKY	38
8 SROVNÁNÍ PRÁVNÍCH ÚPRAV	42
ZÁVĚR	46
RESUMÉ.....	49
SEZNAM LITERATURY	50

ÚVOD

Trestný čin znásilnění je součástí lidské společnosti od jejího počátku. Historickým vývojem se měnilo názvosloví tohoto trestného činu, jeho výklad i trestání za jeho spáchání. Vždy byl však trestán nejpřísnějšími, ve středověké době i nejkrutějšími, tresty.

Dodnes je jedním z nejvíce diskutovaných témat, a to z důvodu jeho zásadního zásahu do oblasti lidské důstojnosti, svobodného rozhodování o pohlavním životě a v neposlední řadě i do narušení morálních zásad a přesvědčení jedinců té které doby. Zásah do oblasti lidské důstojnosti a následná psychická újma obětí úzce souvisí s poměrně vysokým výskytem latentní kriminality, neboť podstatná část obětí znásilnění tento akt nenahlásí orgánům činným v trestném řízení, ať už z obavy před veřejným odsouzením nebo nutností opakovaně popisovat tento traumatizující zážitek, který podvědomě snaží vytěsnit ze svých vzpomínek.

Jako člověka vědomého si morálních zásad a respektujícího právní systém naší společnosti, a především jako ženy, se mě tato problematika velmi dotýká a považuji ji za společensky natolik závažnou, že jsem si ji zvolila jako téma mé diplomové práce. Cílem této práce je podrobné seznámení se s tuzemskou právní úpravou trestného činu znásilnění od jejích počátků až do současnosti, a porovnání aktuální legislativy České republiky se zněním právní úpravy jiného, konkrétního státu.

Práce bude rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části bude trestný čin znásilnění představen napříč historickým vývojem včetně souvislostí, jak byl kdy pojímán, právně upraven a trestán až do jeho stávající trestní úpravy. Následně, pro lepší pochopení tohoto trestného činu, bude uvedeno zařazení činu mezi delikty z pohledu samostatných vědních disciplín spolu s popsáním vyšetřování a následného prokázání takového činu.

V další kapitole bude popsána skutková podstata trestného činu znásilnění, její základní znaky a rozbor těchto znaků včetně popsání pachatele a oběti, které jsou z velké části pro tento druh trestného činu specifické.

Jak již bylo řečeno, trestný čin znásilnění je jeden z nejvíce traumatizujících trestných činů, který s sebou nese velmi těžké následky nejen pro oběť činu znásilnění, ale i pro její nejbližší okolí. Proto bude následkům tohoto aktu věnována následná kapitola.

V praktické části bude uveden popis a výklad konkrétního příkladu trestného činu znásilnění dle ustanovení § 185 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Přičemž s ohledem na povinnost mlčenlivosti, nebudou v práci uvedeny podrobnosti tohoto příkladu, které by vedly k bližší identifikaci zúčastněných osob.

Závěr práce bude obsahovat celkové shrnutí a vyhodnocení faktických skutečností právního pojetí trestného činu znásilnění v České republice. Pro úplné pochopení rozlišného vnímání tohoto aktu v mezinárodním měřítku budou uvedeny zásadní rozdíly v podstatě vzniku trestného činu v České republice, a dle legislativy porovnávaného státu, stejně jako možnost udělení různé výše ukládaného trestu.

1 DEFINICE ZNÁSILNĚNÍ DLE AKTUÁLNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY

Trestný čin znásilnění je v dnešní době jedním z nejméně traumatizujících trestných činů, který na obětech zanechává dlouhodobé následky, jehož uskutečněné jednání je v rozporu s mravními názory společnosti. Obecně je chápáno jako neoprávněný zásah do soukromí oběti v jedné z nejcitlivějších oblastí života, a to oblasti sexuální.

Zasahuje do oblasti, kdy je jedinec omezen se svobodně rozhodovat o svém životě, konkrétně o životě sexuálním.

Spolu s dalšími jedenácti trestnými činy, které mají za společný znak ohrožení lidské důstojnosti a určitý způsob zásahu do sexuální oblasti, je znásilnění upraveno v hlavě třetí zvláštní části trestního zákona. Mimo lidskou důstojnost je též chráněna svoboda rozhodování v pohlavních vztazích, nerušený mravní vývoj dětí, morální zásady mezi nejbližšími pokrevními příbuznými a mravní výchova mládeže.

Právní úprava trestného činu znásilnění je aktuálně ukotvena v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen TZ), v Hlavě III., trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, v § 185 takto:

„Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán...“¹

Trestný čin znásilnění a jeho skutková podstata je v prvním odstavci doplněna o jednání, které předchází právní úprava, tedy trestní zákon č. 140/1961 Sb., považoval za vydírání, přičemž je však patrné, že veškeré jednání, které směřuje ke znásilnění, je součástí trestných činů sexuálních.

Samotné trestání a ukládání trestných sazeb tohoto jednání, považovaného za vydírání, neodpovídala závažnosti a například zneužívání bezbrannosti nebylo postihováno v této úpravě vůbec. Přitom takové zneužití bezbranného stavu oběti je takřka pravidlem k donucení k pohlavnímu styku.²

¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

² [www.beck-online.cz](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuytq) [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuytq>

2 HISTORICKÝ VÝVOJ TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ

Trestný čin znásilnění byl znám a informace o něm se nachází již ve Starém zákoně, právu římském, babylonském či židovském. Je to typ deliktu, který ke společnosti, bohužel, patří již od pradávna, pouze byl zaměňován s cizoložstvím či únosem žen. Akt tohoto trestného činu byl však, jakkoli se tehdejší dobou nazýval, trestán nejpřísnějším způsobem, a to v tehdejší době trestem hrdelním.

Historickým vývojem se charakteristika, výklad, skutková podstata, či trestání trestného činu znásilnění postupně měnila. Zejména v dobách, kdy se měnilo či společensky upravovalo postavení ženy ve společnosti, která po dlouhá staletí byla majetkem muže, a proto byl tento čin upravován jako delikt soukromoprávní.³

Úprava deliktu znásilnění ve Starém zákoně zní:

„Jestliže nalezne muž zasnoubenou dívku na poli a zmocní se jí a bude s ní ležet, zemře jenom ten muž, který s ní ležel. Dívce neuděláš nic. Dívka se nedopustila hříchu hodného smrti. Vždyť ji našel na poli, zasnoubená dívka křičela, ale nebyl tu nikdo, kdo by ji zachránil.“⁴

„Když najde muž dívku, pannu, která není zasnoubena, a chytí ji, bude s ní ležet a budou přistiženi, muž, který s ní ležel, dá otci té padesát šekelů stříbra. Stane se jeho ženou, protože ji ponížil. Po celý život ji nesmí propustit.“⁵

Z uvedených citací Starého zákona lze vyvodit zásadní rozdíl v přístupu mezi zasnoubenou a nezasnoubenou dívkou. Trest pro pachatele, který svým činem a jednáním ponížil pověst zasnoubené dívky, byl tím nejvyšším, tedy trestem smrti. Jestliže byl takovýto čin spáchaný na nezasnoubené dívce, tak pachatel, za jistý poplatek jejímu otci, jakožto „vykoupení“, případně dívka do konce jejího života, neboť ji před společností ponížil. Pro takovou dívku by v budoucnu bylo obtížné se vdát, vzhledem k faktu, že by nebyla pro nastávajícího muže dostatečně vhodnou partií.

Tento skutek byl od 13. století chápán jako čin, který ohrožuje čest oběti, její důstojnost a v neposlední řadě její zdraví a byl stíhán z úřední moci.

³ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. 2014. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2014, s. 221. ISBN 978-80-87475-42-3.

⁴ Deuteronomium 22,25-27, 5. kniha Mojžíšova, Starý Zákon.

⁵ Deuteronomium 22,28-29, 5. kniha Mojžíšova, Starý Zákon.

V nadcházející době, v období 15. – 16. století byl čin znásilnění nazýván jako „podávenie“.⁶

Dochované listiny s konkrétními případy znásilnění bychom hledali velmi těžko, stejně tak v období středověku, neboť jak známo, psané právo se vyskytuje až mnohem později, a obyčejové právo se víceméně nikterak nezaznamenávalo.

Jak bylo řečeno, definice trestného činu znásilnění, jak jej známe dnes, procházela dlouhodobým historickým vývojem, který s sebou nesl odlišné znaky v obsahu skutkové podstaty. Ve středověku tento trestný čin, který byl chápán jako nejkrutější čin proti osobnosti, byl upraven ve všech knihách tohoto období, například v Knize rožmberské. V období 16.–17. století byl trestný čin, delikt znásilnění (*stuprum violentum*) vyjádřen Koldínem⁷ na základě zemského práva takto:

„...násilí, aneb podav jest, když by na ženu aneb pannu od někoho mocí a bezprávně bylo saženo tak, že by násilným skutkem panna k porušení a žena poctivá o poctivost svou přijíti musila.“⁸

Proto, aby bylo znásilnění bezpochybně prokázáno, bylo důkazní břemeno na straně znásilněné ženy. Hovoří se o ženě, neboť za znásilněnou osobu bylo tehdy možné označit pouze osobu ženského pohlaví. Žena měla při činu křičet a prosit o pomoc, protože pokud by tak nečinila a mlčela, mohlo se předpokládat, že k činu sama přičinila a souhlasila s ním. Jestliže tedy žena křičela a ihned po činu byla schopna veřejnosti dosvědčit, jak křičela spolu s ukázáním svého roztrhaného oblečení či krvavých stop na těle nebo šatstvu, spáchaný čin dostatečně prokázala a následně obdržela soudní povolení podat žalobu proti násilníkovi. Takový násilník, který se dopustil deliktu znásilnění, byl potrestán mečem, vpletením do kola, vykleštěním nebo oběšením.

Spolu se znásilněním žen, byly též znásilňovány nedospělé dívky, u kterých se mělo při posuzování deliktu postupovat mnohem přísněji, přičemž trestem bylo vpletením do kola nebo setnutí hlavy mečem.

Jeden z případů, který se stal v roce 1575, byl kvalifikován a uznán soudem jako pokus o znásilnění, kterého se dopustil otčím na své nevlastní dceři. I přes závažnost okolností deliktu, byla otčímovi, vzhledem k nedokonání jeho

⁶ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. 2014. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2014, s. 221. ISBN 978-80-87475-42-3.

⁷ FRANCEK, Josef. *Zločin a sex v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 2000. ISBN 80-86182-29-0, str. 110.

⁸ Tamtéž

činu a spolupráci před soudem, dána, z dnešního pohledu, relativní milost stětím hlavy oproti vpletení do kola.

V souvislosti s trestáním za dokonáný čin znásilnění panny bylo možné uložit soudem vypovězení násilníka z města na základě jeho písemného souhlasu, s hrozbou hrdelního trestu při nedodržení tohoto vypovězení, tedy obdoba dnešního podmíněčného propuštění.⁹ To bylo pro daného násilníka trestem nejhorším, neboť se stal tulákem a nebyl nikterak pozitivně přijímán ani do jiných vesnic či měst.

Další právní předpisy obsahující ustanovení o trestném činu znásilnění, jako Tereziánský zákoník, známý též jako „Tereziána“ z roku 1768, který vycházel z Josefínského hrdelního řádu z roku 1707, neznamenal pro společnost nic nového. Tresty po pachatele byly nadále stejně přísné a kruté, ostatně jako celá koncepce těchto dvou předpisů, která byla založena na absolutistickém režimu.¹⁰

Postupem času, historickým a společenským vývojem, se od čistě tělesných trestů upouštělo a užívaly se například tresty nucených prací. Tak to mu bylo od počátku 18. století, kdy tyto práce byly doplněny o trest ranami karabáčem dle délky nucených prací.¹¹

Tato změna nastala s nástupem doby osvícenství. Tato doba s sebou přinesla větší zamýšlení se nad ukládáním trestů. Již nebyly ukládány pouze jako prostředek pomsty pachateli, s hlavním cílem jej fyzicky trestat, ale s cílem určit trest, který svou přísností bude odpovídat závažnosti spáchaného trestného činu vůči společnosti. Nelze však říci, že se upustilo od krutých trestů, ty nadále stále existovaly. Jednalo se zejména o pranýřování nebo vypalování cejchů, což s sebou neslo významné ponížení v dané společnosti, a mělo sloužit především jako výstraha.

I přes to, že trest smrti stále existoval, za trestný čin znásilnění se k této možnosti již příliš neuchylovalo.

V roce 1803 byl císařem Františkem II. vydán Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích, který trestný čin znásilnění upravoval v tomto znění:

⁹FRANCEK, Josef. *Zločin a sex v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 2000, s.112. ISBN 80-86182-29-0.

¹⁰MALÝ, K. a kol.: *Dějiny Českého a Československého práva do roku 1945*. 2. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 1999. s. 164.

¹¹FRANCEK, Josef. *Zločin a sex v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 2000, s. 114. ISBN 80-86182-29-0.

„...kdož osobu ženskou pohrůžkou nebezpečnou, skutečným násilím neb lstnou ománilostí smilstvův jejich ohromí, že chlípnosti a žádostem jeho odolati a odporovati sto není: V takovém stavu ji zprzní a zmrhaje zločin smilstva násilného páchá.“¹²

Za takový čin již nebyl ukládán trest smrti či jiné fyzické tresti v podobě vplétání do kola či ocejchování, ale trest odnětí svobody ve výši pěti až devíti let, a pokud při spáchání došlo k újmě na zdraví znásilňované osoby, trestní sazba byla zvýšena na devět až dvanáct let. Institut vězení tehdejší doby však nelze z našeho současného pohledu posuzovat jako mírný trest, neboť podmínky uvěznění přežil málokterý vězeň.

Další úprava deliktu znásilnění Zákonem o zločinech, přečinech a přestupcích z roku 1852 byla charakterizována a vykládána takto:

„...nebezpečným vyhrožování, skutečně vykonaným násilím anebo lstivým omámením smyslů učiní ženskou osobu neschopnou, aby mu činila odpor, a v tomto stavu ji zneužije k mimomanželské souloži, dopustí se násilného smilstva.“¹³

Uloženým trestem bylo, jako v předchozím právním předpisu, trest odnětí svobody byl ve výši pěti až deseti let, který mohl být vzhledem k okolnostem spáchání trestného činu zvýšen na deset až dvacet let.

Doba, která následovala, byla obdobím válek. Po jejich skončení bylo nutno rekonstruovat mnohé právní předpisy vzhledem k režimu, který v 50. letech 20. století nastal.

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, obsahoval úpravu znásilnění spolu s dalšími trestnými činy v oddílu se společným názvem Trestné činy proti důstojnosti člověka. Oproti násilnému smilstvu, jak jej označovaly předchozí Zákoníky, se tedy již blížíme podobné právní úpravě, jak ji známe dnes, tedy znásilnění. Konkrétní úprava se nacházela v § 238 tohoto zákona a zněla zcela identicky, jak tomu bylo v zákoně č. 140/1961 Sb., trestního zákona, který bude zmíněn níže. Odchytku lze spatřovat v uložení trestu za spáchání toho činu s následkem smrti, kterým bylo doživotí, jak dovolovala tehdejší právní úprava.¹⁴

¹² STAŇKOVÁ, Lenka. *Trestněprávní a kriminologické aspekty trestného činu znásilnění* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/130059/?lang=en> Diplomová práce.

¹³ www.beck-online.cz [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam>

¹⁴ Zákon č. 86/1950 Sb. www.beck-online.cz [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzguyf6obwfuza>

Trestný čin znásilnění je v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon, upraven v Hlavě osmé, oddílu druhém, Trestné činy proti důstojnosti, spolu s úpravou pohlavního zneužívání a souloží mezi příbuznými. Samotný trestný čin znásilnění byl ukotven v § 241 a zněl takto:

„Kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, nebo

b) spáchá-li takový čin na ženě mladší než patnáct let.“¹⁵

V porovnání s úpravou současného trestního zákoníku, lze spatřovat jisté rozdíly. Ty se týkají jak rozdílných trestních sazeb, tak i celkového pojetí.

V základu skutkové podstaty je oproti sazební úpravě současného zákoníku, dána trestní sazba odnětí svobody dva roky až osm let. Byl tedy mnohem přísnější. Spáchání trestného činu znásilnění na dítěti bylo trestáno sazbou tři léta až deset let. Stejná trestní sazba, tedy pět až dvanáct let, byla stanovena u spáchání trestného činu znásilnění na osobě mladší patnáct let, jestliže by tímto činem byla spáchána těžká újma na zdraví. Oproti trestnímu zákoníku v trestním zákoně nebylo upraveno spáchání znásilnění se zbraní.

Pokud by tímto činem byla způsobena smrt, tento zákon stanoví trest odnětí svobody v délce deseti až patnácti let, nebo trest výjimečný, který ovšem trestní zákoník neobsahuje.¹⁶

2.1 NOVELA Č. 144/2001 SB.

Tato novela s účinností od 1. 5. 2001 s sebou přinesla několik zásadních změn oproti všem předchozím úpravám trestního zákona a nahradila doposud platnou právní úpravu zákona č. 140/1961 Sb. Tou nejzásadnější změnou byla skutečnost, že se tohoto činu již nemůže dopustit pouze osoba mužského pohlaví ale i ženského pohlaví a podstata trestného činu znásilnění nestála jen na spáchání soulože, ale i jiném obdobném pohlavním styku, který byl před novelou posuzován jako jednání spadající pod trestný čin vydírání či omezování osobní svobody, kdy, jak bylo již zmíněno, byly za tato jednání ukládány nižší trestní sankce. Dle ustanovení § 241odst. 1 zněla úprava trestného činu takto:

¹⁵ Ustanovení § 241 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

¹⁶ Zákon č. 140/1961 Sb. *Www.beck-online.cz* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugawtomi>

„Kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí donutí jiného k souloži nebo jinému obdobnému pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije bezbrannosti jiného, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.“¹⁷

Nepatrná byla i změna ve výši sazby, neboť předešlá právní úprava ukládala dolní hranici odnětí svobody na léta tři.

Jak již bylo řečeno v počátku práce, dle předchozích právních úprav, bylo možné trestný čin znásilnění spáchat pouze na ženě. Ochrana proti trestným činům proti důstojnosti člověka však poskytovala ochranu i mužům a to v rámci ustanoveních týkajících se vydírání, tedy ustanovení § 235 zákona č. 140/1961 Sb.

„Tvrdí se, že muži nemohou být proti své vůli zneužiti díky své fyzické síle, znásilněný muž to tedy musel chtít. A přesto muži tvoří 7 až 10% znásilněných, bez ohledu na sexuální orientaci. Také předpoklad, že muž, který znásilní jiného muže, je homosexuál, je mylný, neboť sexuální touha při znásilnění obvykle nehraje roli. Výjimkou není ani znásilnění muže ženou, avšak jedná se spíše o vzácný jev, kdy ženy si nejčastěji vybírají fyzicky slabší oběť, nebo v opačném případě využijí skupinovou převahu.“¹⁸

Nově byl novelou přidán odstavec o potrestání pachatele, který takový delikt spáchal na osobě mladší osmnáct let. Takové osobě mohl být uložen trest odnětí svobody v trvání tří až deseti let. Oproti stávající právní úpravě se lišil pouze výší trestní sazby, která v současném znění činí pět až dvanáct let.¹⁹

Změna úpravy, kterou přinesla tato novela, byla společností vřele přijata ať již kvůli zjevně evidentnímu uvědomění si závažnosti tohoto činu pro oběti, tak i kvůli rozšíření objektivní stránky tohoto činu, kdy se za ni již nepovažovala pouze soulož, ale i jiný obdobný pohlavní styk. Právě toto rozšíření s sebou však přineslo mnohá úskalí, zejména po stránce interpretační, kdy bylo prvotně důležité tento pojem jasně definovat.

Poslední změna před stávající úpravou, tedy zákonem č. 40/2009 Sb., byla provedena novelou zákonem č. 320/2006 Sb., která umožnila za spáchání trestného činu znásilnění s následkem smrti, uložit výjimečný trest. Stalo se tak v souvislosti se zdokonalováním legislativy, zvyšováním trestních sankcí

¹⁷ Novela č. 144/2001 Sb., trestního zákona č. 144/1961 Sb., k ustanovení § 241.

¹⁸ www.stopznasilneni.cz [online]. Praha: Gender Studies o.p.s., 2009 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://stopznasilneni.ecn.cz/cz/znasilneni/myty-a-fakta>

¹⁹ Tamtéž.

v konkrétních oblastech trestných činů, v rámci preventivní funkce pro společnost a zároveň v souvislosti s ochranou společnosti před takovýmto jednáním.²⁰

2.2 ZÁKON Č. 40/2009 SB.

O výše zmíněných historických právních úpravách můžeme s jistotou říci, že reagovaly výhradně na momentální situaci ve společnosti. Proto byl v roce 2009 vytvořen komplexní trestní zákoník, který by měl být dlouhodobě stabilní právní normou schopnou pojmut veškerou problematiku s tím spojenou.

Úprava zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, stanovuje trest za znásilnění v § 185 odnětím svobody na šest měsíců až pět let. Okolnosti pro použití vyšší trestní sazby jsou takové, že pokud by byl čin spáchán souloží či jiným pohlavním stykem na dítěti či se zbraní, bude pachatel potrestán odnětím svobody na dva roky až deset let.

Dítětem se dle § 126 téhož zákona rozumí osoba mladší osmnáct let. Dle § 30 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen NOZ) může jít i osobu zletilou, která před dovršením osmnáctého věku nabyla zletilosti uzavřením manželství.

Spáchání trestného činu znásilnění na dítěti je dle § 17 okolnost zvlášť přitěžující a není třeba, aby pachatel znal věk znásilňované osoby. Předpokládá se, že vzhledem k okolnostem, kterými se například myslí vzhled a fyzická vyspělost, pachatel zmíněné okolnosti vědět měl a mohl. Jedná se tedy o nevědomou nedbalost.

Pachatel bude potrestán odnětím svobody v délce pět až dvanáct let, pokud tento čin spáchá na dítěti mladším patnácti let, anebo jestliže je čin spáchán na místě, kde je omezena osobní svoboda, anebo pokud je činem způsobena těžká újma na zdraví oběti.

Zmíněný trestný čin spáchaný na dítěti mladším patnácti let se posuzuje dle stejné zásady jako čin spáchaný na dítěti, a to dle § 17 tohoto zákona. Tato zásada platí i v případě spáchání znásilnění ve stadiu pokusu a to proto, že to, že čin nebyl dokonán, nezáviselo na pachatelově vůli.

Použití vyšší trestní sazby v případě spáchání trestného činu v místě, kde je omezena osobní svoboda, je dáno proto, že osoba, která je k takovému to činu

²⁰ *Www.beck-online.cz* [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqga3f6mzsgbpwi6rnga>

pachatelem násilím nebo pohrůžkou násilí nucena, je vzhledem k okolnostem omezena možností obrany proti takovému činu.²¹

Jestliže bude činem znásilnění způsobena smrt, pachatel bude potrestán trestem odnětí svobody na deset až osmnáct let.²²

Vzhledem k tomu, že trestný čin znásilnění je zvlášť závažný zločin, je trestná již samotná jeho příprava. Není však trestná jakákoli příprava tohoto trestného činu, nýbrž pouze taková, která směřuje k zvlášť závažným okolnostem, které jsou uvedené jako kvalifikované skutkové podstaty, aby mohla být následně trestána stejně jako samotný zvlášť závažný zločin, ke kterému tato příprava směřovala.

²¹ ŠÁMAL, a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 1835-1849. ISBN 978-80-7400-428-5.

²² Zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů, § 185 odst. 4.

3 ZAŘAZENÍ TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ MEZI DELIKTY

3.1 KRIMINOLOGIE

Kriminologie je jedna z disciplín kriminálních věd, kam se spolu s touto řadí trestněprávní věda, kriminalistika a kriminální politika. Zabývá se zkoumáním kriminality, pachatelů, obětí a kontrolou kriminality samotné. Považuje se za multi-disciplinární vědní disciplínu, neboť v sobě zahrnuje společenské, psychologické, sociální či trestněprávní aspekty. Zločinnost se posuzuje několika množstvím metod, které stojí při posuzování trestného činu vedle sebe.

Jednou z velmi důležitých metod pro zkoumání obětí trestných činů z pohledu kriminologie je viktimologie, tedy nauka o oběti trestného činu. Viktimologie se nezabývá obětí jen po spáchání trestného činu, ale i tzv. viktimností, tedy zkoumáním předpokladů lidského jedince k tomu stát se obětí ze společenského hlediska. Jestliže se oběť stane skutečnou, tedy dojde k trestnému činu, jde o viktimizaci. Ta se dělí na viktimizaci primární, která v sobě nese poškození oběti pouze samotným trestným činem. Sekundární viktimizace znamená poškození oběti jak trestným činem, tak následnými reakcemi společnosti či orgánů činnými v trestném řízení.²³

V rámci viktimologie je důležitá též prevence před pácháním těchto závažných činů v oblasti sexuální kriminality. Taková prevence se dělí na primární, sekundární a terciální. Primární prevence je samotný základ prevence, která se odkazuje především na výchovu ze strany rodiny a ze strany pedagogické činnosti, kdy by tyto dva atributy měly v dítěti podmínit základní informace o správném vědomí a vnímání sebe samého, svých práv a schopnosti obrany své osoby v jakékoli situaci, a to vhodně vůči svému věku, fyzické a psychické vyspělosti.

Prevence sekundární je již oblastí konkrétnější, která se zabývá rizikovými skupinami společnosti nebo chování, ve kterých k této činnosti trestných činů dochází, jejich zkoumání, vyhodnocení a následnému pokusu o jejich omezení. K takovému omezení dochází opět ze strany institucí zmíněných výše.

Jestliže se již trestní čin znásilnění nebo jiný čin z oblasti sexuální kriminologie stane, následuje prevence terciální, která se zabývá zejména zamezením nebo alespoň minimalizací opakování této násilné činnosti. V tomto

²³ NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol. *Kriminologie.. 2.*, přeprac. vydání. Praha: ASPI, 2004, s. 15-25. ISBN 80-7357-026-2.

druhu prevence, kromě výše řečených subjektů, vystupují též lékaři, orgány činné v trestném řízení, média, linky bezpečí či obdobné instituce vzniklé za tímto účelem.²⁴

3.1.1 MRAVNOSTNÍ KRIMINALITA

Trestný čin znásilnění je z pohledu kriminologie řazen do mravnostní kriminality. Všechny trestné činy, které tvoří mravnostní kriminalitu, spojuje pohlavní pud, který je v těchto trestných činech obsažen. Sexualita obecně je jeden z nejvíce proměnlivých a tvárných jevů společenské a kulturní historie lidstva a společností je čím dál častěji regulována. Tento fakt může na jedince vyvíjet tlak v rámci jeho sexuálního chování a dalšího jednání spojeného se sexuální morálkou. V rámci liberalizace norem v oblasti sexuality se pomalu ztrácí hranice mezi dovoleným a nedovoleným, a pachatel, který je z velké většiny pohlavně nevyzrálý, což většinou souvisí s jeho s mravní a kulturní výchovou, není schopen rozpoznat a následně posoudit, zda je jeho chování v mezích společenských norem.

Ve všech typech trestných činů mravnostní kriminality lze spatřovat jisté stejné souvislosti a vazby mezi sebou nebo dalšími trestnými činy, jako trestné činy násilné a majetkové. Mravnostní kriminalita rozlišuje dva typy trestných činů, a to tzv. sexuální kriminalitu a kriminalitu spojenou s prostitucí.²⁵

Sexuální kriminalita stojí na principu ukájení sexuálních pudů takovým jednáním, které není společností přijímáno. Kromě již výše vyjmenovaných trestných činů proti lidské důstojnosti, mohou být sexuálními trestnými činy i činy s prvkem vydírání, útisku či výtržnictví.

Při činech tohoto typu zřídka kdy dochází k závažným fyzickým zraněním či následkům na zdraví, ale brutalita jejich páchání dle statistik roste. Tyto činy však mají pro oběť za následek dlouhodobé nebo trvalé psychické problémy, které se vyznačují úzkostmi, strachem, pocity bezmocnosti či deprese a v neposlední řadě intimními problémy v následujících budoucích partnerských vztazích.

Společnost se mylně domnívá, že k trestnému činu znásilnění dochází formou přepadení, tedy útoku bez předchozího varování. Opak je pravdou. Velké množství znásilnění se stává na základě mezilidských vztahů. V mnoha případech se pachatel s obětí více či méně znal nebo je dokonce pojilo blízké pouto. Tato

²⁴ PORADA, V., POLÁK, P. et al. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 343-344. ISBN 978-80-7380-558-6.

²⁵ NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol. *Kriminologie*. 2., přeprac. vydání. Praha: ASPI, 2004, s. 303. ISBN 80-7357-026-2.

skutečnost je pro oběť tohoto činu mnohem horší, neboť její citové trauma je, vzhledem k vazbě na pachatele, mnohem větší, než kdyby se pachatel s obětí neznal.

Vzhledem k odlišnostem ve stylu a způsobu páčání trestného činu znásilnění, dochází k vytváření různých typologií. Ty nejzákladnější je:

- Agresivní znásilnění, kdy cílem pachatele je oběti fyzicky ublížit či ji zranit. Je použito většího násilí, než je k odstranění odporu oběti třeba.
- Sadistické znásilnění v sobě obsahuje spojení agresivního a sexuálního motivu, které ale bohužel může skončit i vraždou. Pachatel, který tento čin páchá za cílem uspokojení svého libida způsobováním bolesti oběti, se často, pod opojením svých pocitů, neovládne a není schopen přestat působit fyzickou bolest.
- Impulzivní znásilnění je znásilnění založené na spontánnosti, kdy pachatel jednoduše využije momentální situace bez předchozího plánování činu.
- Sexuální sebepotvrzení je jedním z nejčastějších způsobů spáchání znásilnění. Pachatel si v takovémto případě mylně myslí, že oběť svůj odpor pouze předstírá a vlastně znásilněna být chce. Jde o dokázání si vlastního pocitu mužnosti.
- Skupinové znásilnění, které je pácháno skupinou dvou a více osob, není v trestním zákoníku České republiky obsaženo, byť k němu dochází. Tento čin je páchán zejména mladistvými nebo mladými dospělými jedinci, kteří se snaží o uznání a respekt v kolektivu, ve kterém se nachází.²⁶

Trestný čin znásilnění, ostatně jako všechny sexuální trestné činy, jsou takové činy, u kterých hrozí, již výše vysvětlená, sekundární viktimizace. Jak bylo řečeno, původcem tohoto druhu viktimizace mohou být svým necitlivým způsobem jednání policisté či vyšetřovatelé trestného činu. V případě obětí dětí či mladistvých mohou být zdrojem viktimizace sami rodiče nebo dospělí, kteří často nevědí, jaký postoj v takovéto situaci zaujmout. Ne každé dítě či mladistvý vnímá svůj sexuální zážitek jako negativní, či dokonce traumatizující. Ve většině případů je však důležité v oběti nevyvolat ještě větší pocit lítosti nad činem, který se stal, neboť upevnování pocitu oběti v kolektivu dítěti či mladistvému nikterak nepomůže.

²⁶ NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol. *Kriminologie*. 2., přeprac. vydání. Praha: ASPI, 2004, s. 307-311. ISBN 80-7357-026-2.

Právě z těchto důvodů je kladen důraz na pomoc oběti k navrácení do sociálního prostředí včetně znovuzískání sebedůvěry. Ve většině vyspělých zemí existují instituce, které se zabývají školením osob, jež s obětí přijdou do styku a to nejen při vyšetřování. Cílem a smyslem těchto institucí je zlepšení přístupu k oběti a tím zvýšení počtu nahlášených trestných činů, neboť oběť, která nebude mít obavu z přístupu okolních osob, snadněji oznámí trestný čin včetně podání případného svědectví.²⁷

Druhý typ, kriminalita spojená s prostitucí, která již sama o sobě není brána jako trestná činnost, principiálně spočívá v hrubém narušování občanského soužití. Tím může být kuplířství, obchodování s lidmi nebo též ohrožování pohlavní nemocí, což je zároveň čin proti životu a zdraví.

3.2 KRIMINALISTIKA

Další, neméně podstatnou vědou v oblasti kriminality je kriminalistika, která je, stejně jako kriminologie, samostatnou vědní naukou. Velmi často bývá společností zaměňována nebo dokonce ztotožňována s kriminologií.

Na rozdíl od kriminologie kriminalistika vytváří metody pro odhalování a následné vyšetřování trestné činnosti. Tyto metody pak předkládá a poskytuje orgánům činným v trestném řízení, policejním a justičním orgánům a odborným znalcům. Podstata kriminalistiky je zvyšování rychlosti a efektivnosti účinného trestního postihu pro pachatele.²⁸

3.2.1 KRIMINALISTICKÁ CHARAKTERISTIKA MRAVNOSTNÍCH TRESTNÝCH ČINŮ

Jak již bylo řečeno výše, sexuální trestné činy jsou jedny z nejzávažnějších trestných činů vůbec. Proto je na represii a následnou prevenci pro pachatele i společnost kladen vysoký důraz. Je tedy nezbytné najít takové způsoby vyšetřování těchto trestných činů a následně jejich efektivní trestání, aby se takové činy minimálně neopakovaly, cílem samozřejmě je, aby k nim nedocházelo vůbec.

Kriminalistické metody jsou nepostradatelnou součástí vyšetřování spáchaného trestného činu a následné odhalení pachatele, a to vzhledem ke způsobům, které kriminalistika používá. Zabývá se způsobem spáchání konkrétního trestného činu, jeho analýzou a následným významem způsobu

²⁷ NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol. *Kriminologie*. 2., přeprac. vydání. Praha: ASPI, 2004, s. 311. ISBN 80-7357-026-2.

²⁸ Tamtéž s. 25-30.

spáchání trestného činu. Zabývá se vyhledáváním a posuzováním kriminalistických stop, kriminalistickou identifikací, využíváním kriminalistických technik²⁹ a taktik a v neposlední řadě metodikou vyšetřování.³⁰

Páchat sexuální trestný čin lze specifickými způsoby, kterými se kriminalistika zabývá. Tyto způsoby se dělí mezi několik kritérií, těmi nejpodstatnějšími jsou kritéria předmětu ochrany, osoby pachatele a způsobu spáchání trestného činu znásilnění.

Předmět ochrany (objekt skutkové podstaty) je to, co má být primárně v této problematice chráněno, a to je tedy, jak již bylo řečeno v definici trestného činu znásilnění, svoboda rozhodování v pohlavních vztazích, vývoj mládeže, dodržování dobrých mravů a morálky v pohlavních vztazích.

Druhým, neméně podstatným kritériem, je osoba pachatele (subjekt skutkové podstaty), kdy pachatelem může být dospělý jedinec, osoba mladší osmnácti anebo patnácti let a zároveň musí být příčetná, tedy schopna být pachatelem. Nejčastějším hodnotícím kritériem je pak způsob spáchání trestného činu (subjektivní stránka skutkové podstaty), a to z důvodu, že v sobě zahrnuje výše zmíněná kritéria spolu se vztahem oběti a pachatele.

Pro snazší následný postup vyšetřování činu je způsob páchaní rozdělen do tří kategorií a to dle trestných činů páchaných mezi dospělými, mezi mladistvými a takové trestné činy, které jsou páchané na mládeži.

Je důležité zmínit, že sexuální trestné činy páchané mezi mladistvými jsou, z pohledu kriminalistiky, z velké většiny typu sexuálního zneužívání. Jde o takové případy, kdy se osoby v mnohých případech znají či k sobě chovají jistou citovou vazbu, a k takovému činu a pohlavnímu styku dochází po vzájemné dohodě. Zpravidla zde tedy chybí jakákoli forma násilí a vše je činěno dobrovolně. Problém však nastává, pokud je oběť mladší 15 ti let, k čemuž může snadno dojít na základních školách či při dětských příležitostech jako jsou dětské tábory či jiné dětské aktivity.³¹

²⁹ Kriminalistické techniky jsou např.: daktyloskopie, portréťová identifikace, grafologické posudky, audioexpertízy, odorologie, mechanoskopie, trasologie a další.

³⁰ PORADA, V., POLÁK, P. et al. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 21–90. ISBN 978-80-7380-558-6.

³¹ Tamtéž, s. 334.

3.2.2 KRIMINALISTICKÉ METODY

Před samotným započítím vyšetřování a následnou aplikací kriminalistických metod je pro tuto disciplínu důležitá stopa, která je zásadní pro rozpoznání, jak a za jakých okolností se skutek stal.

Sexuální trestné činy mají, oproti jiným druhům trestných činů, úzký okruh stop a to na základě typického způsobu spáchání tohoto činu. Základní stopa, kterou kriminalistika zná, je místo trestného činu, kterým v tomto případě je často odlehlé opuštěné místo, tmavé uličky ve městech, při přepadení často chodby obytných domů či jejich výtahy. Pro pachatele, kteří svůj čin plánují, často se jedná o pachatele s určitou sexuální deviací, jsou typická dvě místa, a to místo, kde je pachatelův čin plánován a které je zároveň při následném vyšetřování velmi důležité pro sběr informací, a místo, kde je samotný čin spáchán.

Na samotném místě činu dochází k ohledání těla, jestliže se jedná o takový trestný čin znásilnění, jehož následkem byla smrt ať již úmyslná či nedbalostní (subjektivní stránka skutkové podstaty). V takovém případě slouží tělo jako důkazní materiál, na kterém se nacházejí stopy, které napomáhají určit, jak došlo k sexuálnímu ukájení na oběti ze strany pachatele, včetně stop násilí. Na oběti je možné zpozorovat stopy násilí, jako jsou modřiny, hematomy, škrábance, stopy krve a spermatu a stopy prostředí, ve kterém se oběť nachází nebo nacházela, čímž je myšlena například tráva, hlína apod.³²

V oblasti těchto trestných činů jsou mimo jiné velmi důležité biologické stopy na místě trestného činu či na zmíněné oběti, jako jsou stopy spermatu, vaginálního sekretu, krve, sliny, vlasy, chlupy či pachové stopy, jejichž použití je časově omezeno.

Po provedení ohledání těla a seznámení se s místem činu, následuje vyšetřování, které kriminalistika člení do tří základních podmínek:

- Doposud získané informace napovídají faktu, že se trestný čin stal a pachatel je osoba, jejíž totožnost je známa a tato osoba je dohledatelná. Pak však nastávají další možnosti, se kterými je nutné kalkulovat a to: pachatel, obviněný, se přiznává ke spáchání, ale odmítá vypovídat anebo pachatel popírá takovéto spáchání.

³² PORADA, V., POLÁK, P. et al. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 338–339. ISBN 978-80-7380-558-6.

- Doposud získané informace napovídají faktu, že se trestný čin stal, ale osoba pachatele je neznámá. Následuje tedy, pomocí orgánů činných v trestním řízení, výpovědí svědků a dalších úkonů, zjišťování identifikace a totožnost pachatele.
- Doposud získané informace nenasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin a následuje vyšetřování, zda byl spáchán trestný čin jiného druhu či pouhý přestupek.

Proto, aby tedy mohla být samotná vyšetřovací fáze ukončena, je třeba, aby bylo zjištěno místo trestného činu a čas jeho spáchání, zajištění stop z tohoto místa, zjištění způsobu spáchání činu, zajištění nástrojů, kterými byl tento čin ze strany pachatele spáchán. Dále je důležité zjistit, kdo a kdy tento čin nahlásil, získat potřebné informace od oběti, kterými jsou skutečnosti, zda oběť může identifikovat pachatele, zda jej zná, či s ním kdy byla v kontaktu a v neposlední řadě zaprotokolování případných svědků, kteří mohli vidět přípravu či samotný útok.³³

3.2.3 ÚKONY V PRVNÍ FÁZI VYŠETŘOVÁNÍ

Počáteční fázi vyšetřování se rozumí, jak již bylo zmíněno výše, ohledání místa činu, ohledání těla oběti a následné hledání pachatele. Mimo tyto základní prvky je součástí výslech oběti a osoby, která podala oznámení tohoto trestného činu. U výslechu oběti je důležitá schopnost vybavení si pachatele včetně jeho popsání. Popisem se myslí vjemy, které mohou pomoci k následnému pátrání po takovém pachateli – vůně, mateřská znaménka, jizvy, tetování a celková fyzická proporce. Je však pro oběť velmi těžké si tyto vjemy vybavit, a to následkem stresu a traumatu, které byly při spáchání skutku oběti způsobeny.

Osoby, které tento druh trestného činu nejčastěji oznamují, jsou svědci činu, kteří spáchání skutku buď přímo viděli, nebo o spáchaném trestném činu získali informace, samotné oběti, rodiče oběti či instituce, jakožto zdravotnické zařízení nebo školní instituce.³⁴

Po ukončení těchto základních úkonů je nutné získané informace shrnout a na jejich základě naplánovat další postup vyšetřování včetně vyšetřovacích verzí, tedy stanovit, jakým způsobem, včetně určení možného motivu, se trestný čin znásilnění stal.

³³ PORADA, V., POLÁK, P. et al. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 338–340. ISBN 978-80-7380-558-6.

³⁴ Tamtéž, s. 340.

Následné postupy se nikterak neliší od klasických postupů kriminalistiky v jiných oblastech trestných činů. Kriminalistické metody, nazývané též taktiky ve vyšetřování trestného činu, jsou pro všechny trestné činy stejné a jsou jimi: již výše zmíněný výslech, rekognice, rekonstrukce, konfrontace a prověrka na místě.³⁵

Metoda rekognice, tedy znovupoznání, je velmi významná v oblasti vyšetřování, ale v oblasti sexuálních trestných činů se používá zcela výjimečně, a to z důvodu již tak vysokého traumatu a stresu, který oběť zažila při samotném spáchání skutku, a opakovaný kontakt s pachatelem by její psychická traumata mohl pouze zvýšit. Rekonstrukce trestného činu je tzv. znovuobnovení situace, při kterém byl spáchán trestný čin, tedy její sestavení tak, jak se stala. Existuje několik druhů variant jak rekonstrukci realizovat, takže nelze jednoznačně popsat její postup, neboť každá rekonstrukce vychází z jiných důkazů či předmětů a skutečností, ze kterých tato aplikace rekonstrukce vychází. Rekonstrukci aplikovanou v mravnostních trestních činech předchází výslech oběti, pachatele, případných svědků a dalších institucí či subjektů, kteří svou výpověď přispějí ke snadnějšímu řešení konkrétnímu případu.

Konfrontace mezi obětí a pachatelem se stejně, jako rekognice, používá pouze ve výjimečných případech a většinou, jestliže ke konfrontaci dojde, se tak děje přímo před soudem a to z důvodu, že jak oběť, tak pachatel svou výpověď během soudního líčení nemění a je tak zásadní právě až pro posouzení při konání soudního řízení.

Taktika prověrka na místě je z praktického hlediska, konkrétně, jednou z nejdůležitějších taktik a to proto, že touto prověrkou lze víceméně s naprostou jistotou následně určit a objasnit, zda se sexuální delikt stal způsobem, jakým jej oběť popisuje, či se skutek nestal vůbec. Bohužel se tato metoda, vzhledem k finanční náročnosti, používá zřídka a pouze, jestliže existuje důvodné podezření, že ke spáchání sexuálního trestného činu nedošlo vůbec, nebo jinak, než jak je tvrzeno jednou ze stran deliktu.³⁶

³⁵ PORADA, V., POLÁK, P. et al. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 341–343. ISBN 978-80-7380-558-6.

³⁶ Tamtéž, s. 343.

4 ZNÁSILNĚNÍ JAKO SKUTKOVÁ PODSTATA TRESTNÉHO ČINU

Každý trestný čin obsahuje tzv. skutkovou podstatu, která umožňuje subsumovat, tedy podřadit, konkrétní spáchaný čin pod konkrétní trestný čin ukotvený v příslušném zákoně. Skutková podstata je souhrn určitých typových znaků, které jsou typické pro určitý druh trestného činu. Skládá se z základních prvků, kterými jsou objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka. Pro posouzení, zda byl spáchán trestný čin je důležité, aby byly naplněny veškeré výše uvedené znaky skutkových podstat.

4.1 ZNAKY TRESTNÉHO ČINU

„Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.“³⁷

Na základě tohoto ustanovení lze vyvodit, že trestný čin je takové jednání, které je nebezpečné pro společnost a zároveň splňuje dvě podmínky, a to formální a materiální. Materiální stránkou rozumíme porušení bezpečnosti společnosti a zároveň státem chráněného zájmu. Druhou podmínkou je stránka formální, která v sobě nese rysy objektu, objektivní stránky, subjektu a subjektivní stránky. Tyto čtyři pojmy jsou zároveň skutkovou podstatou trestného činu. Lze tedy vyvodit, že jestliže není splněna jedna ze dvou uvedených podmínek, nejedná se o trestný čin.

Trestný čin je zároveň jakýkoli úmyslný trestný čin, pokud zákon nestanoví, že ke spáchání trestního činu postačí nedbalost.³⁸

4.1.1 SKUTKOVÁ PODSTATA TRESTNÉHO ČINU

Jednou ze čtyř základních bodů skutkové podstaty je subjekt, což je pachatel trestného činu, kterým může být pouze fyzická osoba. Pachatel musí splňovat základní podmínky pro schopnost spáchat trestný čin, kterými se rozumí věk a přičetnost.

Dle § 25 TZ není trestně odpovědný ten, který během spáchání činu nedovršil věku patnácti let a na základě § 26 TZ není přičetný ten, který v době spáchání trestného činu nebyl schopný pro svou duševní poruchu rozpoznat škodlivost a protiprávnost svého činu. Neschopnost být přičetný, tedy nepřičetnost je naplněna dvěma podmínkami, a to psychickou a biologickou. Psychickou nepřičetností se rozumí neschopnost rozpoznat své jednání včetně neschopnosti

³⁷ § 13 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³⁸ Tamtéž.

rozpoznat závažnost svého jednání. Biologickou nepřičetnost pak chápeme jako nemožnost být přičetný vzhledem ke svým vrozeným schopnostem. Samotná přičetnost je založena na dvou základních složkách, a to složka poruchová a složka schopnosti rozumu, kdy tyto aspekty musí k posouzení přičetnosti stát rovnocenně vedle sebe. Dokazování přičetnosti stojí právě na těchto dvou principech.³⁹

Nepřihlíží se k přičetnosti zmenšené, kdy pachatel pro výrazně zeslabenou schopnost rozpoznat své jednání, nebyl schopen posoudit závažnost svého konání v konkrétní situaci. V takovéto situaci je pachatel plně odpovědný za spáchaný trestný čin. Tato skutečnost pouze odůvodňuje postup vůči pachateli při rozhodování o udělení sankce.

Spolupachatelem při trestném činu znásilnění je ten, kdo jednal pod pohrůzkou násilí nebo samotným násilím ze strany pachatele, i přes to, že se následně nepodílel na pohlavním styku znásilňované osoby. O spolupachatelství půjde, jestliže trestný čin společně spáchají dvě a více osob. Odpovědnost nese každá z nich individuálně, jako by čin spáchala sama.⁴⁰

Dalším znakem skutkové podstaty je subjektivní stránka trestného činu, která je tvořena obligatorní a fakultativní složkou. Obligatorním znakem subjektivní stránky je zavinění, které chápeme jako psychický postoj pachatele k jednání a k následkům konkrétního trestného činu, jenž je založen na složce vědění a složce volní. Tedy zda pachatel na základě svého intelektu byl schopen rozpoznat trestný čin a zda k jeho spáchání měl vůli a chtěl jej spáchat. Do fakultativní složky patří záměr, pohnutka, motiv či cíl pachatele.

Trestný čin znásilnění je úmyslný trestný čin, tudíž forma jeho zavinění není nedbalostní, ale úmyslná. Úmysl se následně dělí na přímý či nepřímý. Přímý úmysl je takový, kdy pachatel věděl, že svým chováním poruší zájem právně chráněný státem a i přes to chtěl tento zájem porušit. V případě, kdy pachatel věděl, že svým chováním poruší zájem právně chráněný státem a jestliže by se tak opravdu stalo, byl s tím srozuměn, hovoříme o úmyslu nepřímém.

„Objektem trestného činu znásilnění je právo člověka se svobodně rozhodnout o svém pohlavním životě.“⁴¹

³⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, s.r.o., 2010. ISBN 978-8087212-49-3, str. 186-197.

⁴⁰ § 23 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, s.r.o., 2010. ISBN 978-8087212-49-3, str. 548

Pojem člověk je v tomto kontextu chápán jako muž i žena. Zde je třeba zmínit změnu oproti zákonu č. 140/1961 Sb., trestního zákona, kdy objektem trestného činu, respektive znásilněnou osobou mohla být pouze osoba ženského pohlaví, popř. hermafrodit, který má mužské i ženské pohlavní orgány, tedy vaječníky a varlata.

Předmětem znásilnění, tedy jakéhosi útoku, je jakýkoli člověk bez ohledu na jeho vyspělost, věk či jeho pohlavní zkušenosti. Předmětem, obětí znásilnění může být i žena či muž, se kterými měl pachatel již dříve pohlavní styk nebo s ní žije v manželství, v registrovaném partnerství nebo je jejím druhem či družkou. V takovémto případě je zapotřebí k trestnímu stíhání souhlas oběti. Skutková podstata trestného činu znásilnění dle stávající úpravy ukotvené v § 185 TZ je naplněna i ve chvíli, kdy pachatel násilným jednáním nebo pod pohrůzkou násilného jednání, či využití stavu bezbrannosti k pohlavnímu styku donutí svou manželku nebo svého manžela.⁴² V tomto ohledu je odlišná stávající právní úprava od úpravy rakouské, dle které nemohla být předmětem útoku znásilnění vlastní manželka pachatele.⁴³

Trestný čin znásilnění je dokonán, jestliže bylo dosaženo pohlavního styku, a to pod pohrůzkou násilí, jiné újmy, využitím bezbrannosti jedince, nebo přímo násilným jednáním donucení jedince k pohlavnímu styku. Jestliže by pohlavního styku dosaženo nebylo, jednalo by se pouze o pokus o znásilnění, neboť příprava je dle § 20 odst. 1 TZ trestná pouze u zvlášť závažného zločinu, čímž trestný čin znásilnění ve své základní skutkové podstatě není.

Trestný čin znásilnění a jeho skutková podstata je v prvním odstavci doplněna o jednání, které trestní zákon č. 140/1961 Sb., považoval za vydírání, přičemž je však patrné, že veškeré jednání, které směřuje ke znásilnění, je součástí trestných činů sexuálních. Samotné trestání a ukládání trestných sazeb tohoto jednání, považovaného za vydírání, neodpovídala závažnosti trestného činu a například zneužívání bezbrannosti nebylo postihováno v této úpravě vůbec. Přitom takové zneužití bezbranného stavu oběti je takřka pravidlem k donucení k pohlavnímu styku.⁴⁴

Trestní právo k ukládání trestů za spáchaný konkrétní trestný čin posuzuje v možných případech souběh těchto trestných činů. Souběhem se rozumí

⁴² Judikatura R 97/1955

⁴³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, s.r.o., 2010. ISBN 978-8087212-49-3, str. 548

⁴⁴ *Www.beck-online.cz* [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuytq>

skutečnost, kdy pachatel spáchal dva nebo více trestných činů před tím, než byl za jeden z nich odsouzen. Pak je pachatel odsouzen k úhrnnému nebo souhrnnému trestu dle § 43 odst. 1 a odst. 2 TZ.

Ve věci trestného činu znásilnění je vyloučen jednočinný souběh, tedy skutečnost, kdy bylo více trestných činů spácháno jedním trestným skutkem. Často dochází k tomu, že samotnému činu znásilnění předchází, nebo naopak následuje vyhrožování ze strany pachatele, aby oběť o spáchaném skutku mlčela. Tím jsou spáchány dva trestné činy – znásilnění a vydírání. Trestný čin znásilnění však z velké části jednočinný souběh trestných činů vylučuje. Je to tak proto, že trestný čin vydírání je svou závažností poměrně malého a vedlejšího významu ve srovnání s činem znásilnění. Jedná se o faktickou konzumpci, kdy je jeden trestný čin obsažen v trestném činu druhém a není posuzován na roveň druhému.

Takto k tomu však není přistupováno vždy, neboť na základě rozhodnutí Vrchního soudu v Praze byla vyloučena konzumpce a uznán jednočinný souběh trestných činů ve věci, kdy otec brutálním způsobem a opakovaně znásilňoval svou nezletilou dceru. Soud tehdy v této věci došel k závěru, že se jedná o jednočinný souběh trestného činu znásilnění dle § 185 odst. 1 TZ s trestným činem soulože mezi příbuznými dle § 188 TZ.⁴⁵

Lze říci, že jednočinný souběh v případě trestného činu znásilnění se posuzuje případ od případu a je vyloučen právě tehdy, jestliže jeden ze spáchaných trestných činů není natolik společensky či pro oběť závažný jako ten druhý, čemuž v případě rozhodnutí Vrchního soudu v Praze tak nebylo, protože soulož mezi příbuznými je čin společensky velmi závažný a vzhledem k okolnostem, za kterých byl v tomto případě páčán, neopomenutelný.

4.2 ZNAKY TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ

Pojem trestného činu znásilnění v sobě nese několik pojmů, které budou pro lepší pochopení vysvětleny. Jsou jimi: násilné jednání, pohrůžka násilí, pohrůžka jiné těžké újmy, donucení k pohlavnímu styku, stav bezbrannosti, uvedení do stavu bezbrannosti lstí a v neposlední řadě dokonání pohlavního styku.⁴⁶

Trestný čin znásilnění se vyznačuje násilným jednáním a pohlavním stykem. Násilné jednání je takové jednání, které se vyznačuje fyzickým útokem,

⁴⁵ Rozhodnutí 2 To 113/2012

⁴⁶ ŠÁMAL a kol. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010, s. 1650-1661. ISBN 978-80-7400-178-9.

jenž je cíleně vyvíjen k odstranění či výraznému oslabení odporu znásilňované osoby k vykonání pohlavního styku.

Pachatel k vykonání činu nemusí použít přímo násilné jednání. K naplnění charakteristiky činu postačí i pohrůžka násilí, která je chápána jako násilí nebo vyhrožování, ke kterému by mohlo dojít bezprostředně nebo v budoucnu, pokud by se znásilňovaná osoba nepodřídila vůli pachatele. Tato pohrůžka nemusí směřovat přímo proti oběti či napadenému, ale vůči jeho rodině nebo dítěti.

Pohrůžka jiné těžké újmy je chápána jako výhrůžka způsobení majetkové újmy, ztráty zaměstnání, rozvratu stávajícího manželství nebo vztahu, poškození dobré pověsti a cti apod.

Donucení je překonání odporu ze strany pachatele, který znásilňovaná oběť myslila vážně, nebo její rezignace nad kladením odporu či evidentní nemožnost jakýkoli odpor projevit, vzhledem k pachatelovu chování, jednání.

Využití stavu bezbrannosti oběti, kdy bezbrannost je takový stav oběti, ve kterém není schopna, vzhledem ke svému rozpoložení klást pachateli jakýkoli odpor či projevit svou vůli (stav způsoben alkoholem, duševní choroba, odevzdanost, bezvědomí, a jiné). Duševní porucha jedinci sice umožňuje schopnost vnímat okolní svět, ale znemožňuje mu schopnost racionálně posoudit realitu. Rozumové schopnosti osob trpící duševními chorobami nejsou tak vyvinuté, aby byly schopny reagovat na situaci, ve které se nacházejí, a následně se dle ní zachovat, neboť takoví jedinci ve své podstatě nechápou, co se po nich vyžaduje. Takovýmto stavu se rozumí psychická absolutní bezbrannost, od které se rozlišuje bezbrannost částečná, jež je způsobena fyzickou bezbranností, nedostatkem fyzických sil či schopností oběti. Takováto oběť může být například spoutána.⁴⁷

Zneužití stavu bezbrannosti, kdy do takového stavu byla oběť uvedena lstí nebo jiným podobným způsobem ze strany pachatele, je též v tomto případě i násilí. Lstí může být úmyslné podání alkoholu, omamných či jiných psychotropních látek.

Tato jednání jsou současně jednou ze dvou základních složek objektivní stránky trestného činu znásilnění. Druhou základní složkou pro posouzení objektivní stránky skutkové podstaty je následek trestného činu. Jestliže těmito

⁴⁷ ŠÁMAL a kol. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010, s. 1647-1661. ISBN 978-80-7400-178-9.

jednáními bylo zároveň dosaženo, tedy dokonáno, pohlavního styku na znásilňované oběti, byla naplněna charakteristika trestného činu znásilnění.

Nelze uvažovat o trestném činu znásilnění, jestliže chybí jedna ze základních složek objektivní stránky. Z toho tedy plyne, že abychom mohli hovořit o trestném činu znásilnění, je zapotřebí, kromě násilného jednání či využití stavu bezbrannosti, dokonání pohlavního styku.

Pohlavním stykem chápeme jakýkoli způsob uspokojování pohlavního pudu, prostřednictvím fyzického kontaktu, na jiném těle osoby. Samotný výraz pohlavního styku lze vykládat několika způsoby, neboť v sobě obsahuje několik jednání, jak lze pohlavní styk chápat a následně jej subsumovat. Jedná se o samotnou soulož, což je spojení pohlavních orgánů muže a ženy⁴⁸, respektive vniknutí mužského pohlavního údu do pohlavního orgánu ženy. Při takové souloži nemusí dojít ani k protrhnutí panenské blány.

Dále se jedná o pohlavní styk, jenž je proveden srovnatelným způsobem soulože, kterým se myslí orální či anální sex, anebo zasouvání prstů, jazyka či ostatních předmětů do pochvy ženy (tzv. sexuální penetrace)⁴⁹, či vkládání mužského pohlavního údu muže mezi ženská prsa, anebo jiný způsob sexuálního ukájení se na těle jiné osoby. Jedná se o takový styk, který je podobný principu provedení soulože, tedy kdy dojde k proniknutí nějakého předmětu do pohlavního orgánu ženy nebo do jiného otvoru lidského těla.⁵⁰

Pohlavním stykem je též jiný způsob ukájení, kterým se rozumí mimo jiné osahávání jiné osoby přes šaty, osahávání prsou či pohlavních orgánů, sání prsních bradavek, líbání po těle osoby či jejího pohlavního orgánu, erotické masáže a další. Není tím však situace, kdy je oběť pachatele donucena k odhalování se, sebeukájení se či osahávání svého těla. Takové jednání pachatele je subsumováno pod trestný čin sexuálního nátlaku, tedy dle § 186 odst. 1 TZ.

Kvalifikovaným pokusem o znásilnění rozumíme takové jednání pachatele, kdy dobrovolně upustil od znásilnění, ale již použil násilí nebo pohrůžku násilí. V tomto případě zanikne trestnost pokusu o znásilnění, nikoli

⁴⁸ Dle praxe je dokonaná soulož i částečné vsunutí pohlavního údu do pohlavního ústrojí oběti.

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu č.j. 3 Tdo 1305/2005.

⁵⁰ ŠÁMAL, a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 1835-1849. ISBN 978-80-7400-428-5.

však trestnost pachatele, neboť jeho dosavadní jednání naplnilo skutkovou podstatu vydírání.⁵¹

Jestliže by k pohlavnímu styku i přes vyvinuté násilí nedošlo, jednalo by se pouze o pokus o znásilnění.

4.3 PACHATEL

Sexuální trestné činy jsou páčány pachateli všech věkových kategorií, lze je rozdělit podle míry četnosti páchání těchto činů. Mravnostní delikty páchají pachatelé buďto příležitostně, náhodou, bez předchozí přípravy či úmyslu, nebo se těchto deliktů dopouštějí promyšleně s jasným motivem ukojit svůj sexuální pud, anebo patologičtí pachatelé s určitou deviační úchylkou.

Většina dokonaných sexuálních trestných činů se stane, když je pachatel pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek, což způsobuje útlum jeho morálních zábran a vzbuzuje agresivitu v jeho chování. V případech, kdy je ve způsobu spáchání sexuálních deliktů obsaženo násilí, hovoříme o pachatelích psychopatech.

Mnoho trestných činů se sexuální tematikou je podmíněno pachatelovou patologickou sexuální preferencí, jistou formou úchyvky či jinou chorobnou změnou v jeho chování a změnou osobnosti ve chvíli, kdy je jeho jednání významně ovlivněno sexuálním pudem spolu s jistou mírou agresivity, která značně ovlivňuje jeho ovládací složku jednání.

Všechny kategorie pachatelů však spojuje typický styl a forma páchání, tzv. modus operandi, těchto mravnostních deliktů, a to:

- Vytipování obětí
- Vytipování vhodného místa ke spáchání trestného činu
- Způsob navázání komunikace a kontaktu s obětí
- Způsob překonávání odporu oběti násilím nebo její uvedení do stavu bezbrannosti
- Způsob utajování těchto deliktů.⁵²

4.4 OBĚŤ

Oběť je obecně chápána jako osoba, která trestným činem na ni spáchaným utrpěla fyzickou a duševní újmu nebo jinou ztrátu, která je v rozporu

⁵¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, s.r.o., 2010. ISBN 978-8087212-49-3, str. 551.

⁵² PORADA, V., POLÁK, P. et al. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 337. ISBN 978-80-7380-558-6.

s českými právními předpisy, ve kterých je ukotvena fyzická osoba a její neopomenutelná a nedotknutelná práva.

Vývojem samostatných věd jako je kriminologie či kriminalistika se oběť stala potřebnou součástí trestního vyšetřování i řízení, a to ze zcela jasných důvodů jako jsou zkoumání psychické stránky oběti a následná pomoc a prevence proti páčání takovýchto trestných činů.

Při zahájení vyšetřování konkrétního trestného činu se mimo jiné zjišťuje, zda vůbec a v jaké míře se oběť mohla podílet na uskutečnění deliktního jednání. Následně je hlavním nositelem možných biologických stop a může poskytnout nejdůležitější informace o pachateli. Zde je ovšem nutné přistupovat k oběti s velkou opatrností ale co možná nejrychleji, neboť díky traumatizující zkušenosti je obvyklé, že oběť tuto svou právě prožitou zkušenost vytěsňuje. Oběť je hlavním svědkem a aktivním účastníkem při vyšetřování trestného činu a samotného trestního řízení, a v neposlední řadě je hlavním zdrojem při následném sledování úspěšnosti prevence, včetně opatření proti páčání kriminální činnosti.⁵³

Statistiky sexuální trestné činnosti ukazují, že oběťmi těchto činů jsou z velké části hlavně ženy. Je dlouhodobým společenským názorem, že si velkou mírou a jistým podílem mohou za tyto činy ženy samy, a to svým vystupováním, druhem oblečení, komunikací, provokativností či koketováním ve společnosti nebo se samotným pachatelem. Takové vystupování nebo chování může působit provokativně zejména na psychicky nevyrovnané či narušené osoby, nebo na mladistvé kolem šestnáctého až osmnáctého roku.⁵⁴

Výše však pachatele nikterak neopravňuje ke spáchání těchto trestných činů.

⁵³ SCHEINOST, Miroslav a et al. *Kriminalita očima kriminologů*. První. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 83-86. ISBN 978-80-7338-096-0.

⁵⁴ PORADA, V., POLÁK, P. et al. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 337. ISBN 978-80-7380-558-6.

5 NÁSLEDKY TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ

Jak již bylo několikrát výše zmíněno, trestný čin znásilnění je čin jdoucí proti lidské důstojnosti a sexuální mravnosti. Právě jeho charakteristika způsobuje a vyznačuje se vysokou mírou zatajování a skrývání, tedy tzv. latencí, a patří mezi nejméně oznamované trestné činy.

Důvodů, proč jsou tyto trestné činy tak málo oznamovány, je několik. Může to být vztah oběti k pachateli, kdy oběť s pachatelem udržovala nějaký přátelský kontakt, nebo byl dokonce pachatelem její partner, druh, či manžel a oběť nadále setrvává v partnerském vztahu s pachatelem a omlouvá jeho jednání. Dalším důvodem může být pocit zbytečnosti a marnosti trestný čin oznámit z důvodu následného nedostatku důkazů, kdy je například pachatel neznámý a oběť díky traumatu není schopna podat dostačující popis, na místě činu je malé množství stop, nebo nedostatek biologických stop na oběti. Oběť pak ve svých očích vnímá pocit svého veřejného ponížení bez jakéhokoli zadostiučinění, které očekávala v podobě potrestání pachatele, a cítí se mnohem hůře. Pokud by na základě vyšetřování bylo zahájeno trestní řízení, neslo by s sebou opět další stres a trauma pro oběť a to ve smyslu konfrontace s pachatelem a opakované připomínání skutku.

Zveřejněné statistiky uvádí, že v České republice oficiálně dochází k jednomu až dvěma znásilněním denně, ale předpokládá se, že jejich počet je třikrát až desetkrát častější, oznamováno je tedy pouze 8 % případů. Mnohem nižší procento je pak takových ohlášených případů, které se staly v rámci rodiny či partnerství.⁵⁵

Ve větší míře jsou oznamovány takové sexuální trestné činy, při kterých dojde k fyzickým zraněním, kdy oběť vyhledá zdravotní středisko, které paradoxně, z nepochopitelných důvodů, bohužel nemá oznamovací povinnost.

Oběť nejen bezprostředně po spáchání mravnostního deliktu, v tomto případě znásilnění, ale i v následujícím období (nelze totiž určit po jaké době a zda vůbec, se oběť s takovým skutkem vyrovná) vyžaduje a potřebuje pocit bezpečí, důvěry, porozumění, podporu a ochranu. Nejčastější stavy, které oběť

⁵⁵ www.stopznasilneni.cz. www.stopznasilneni.cz [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://stopznasilneni.ecn.cz/cz/znasilneni/statistiky>

prožívá, jsou pocity ponížení, bezmocnosti, strach, vztek a odstup nejen od pohlaví, které jí takový to skutek způsobilo, ale od lidí všeobecně.⁵⁶

Následky, které jsou u obětí trestného činu znásilnění, jsou nejčastěji, jak bylo již zmíněno, fyzická zranění, jako jsou poranění v oblasti pánve, kostrče nebo podbřišku, kdy se tyto bolesti často prolínají a způsobují oběti další zdravotní komplikace, neboť oblast pánve je, kromě psychosomatické rovnováhy celého těla, propojena s dalšími funkcemi těla jako je dýchání, kašel, porod či prožívání soulože. Tělo se při dlouhodobé bolesti v této oblasti brání povolením svalů kolem pánve, což s sebou však nese nezvratné trvalé následky v řízení motoriky celého těla. V oblasti zdravotní hrozí za následek také nákaza pohlavní chorobou nebo otěhotnění.

Tzv. psycho-sexuální následky jsou spojeny s následným intimním a sexuálním životem oběti, a paradoxně jsou často ze strany rodiny či přátel v prvotních chvílích zapomínány, protože „nejsou vidět“ oproti například modřinám. Pravdou však je, že bolí mnohem více. Jedná se hlavně o labilitu, pocit ponížení, pošpinění, stavy deprese, nespavost, neurotické poruchy, tzv. pocit stigmatizace⁵⁷ a další.

Na základě dostupné literatury je pro oběť nanejvýš vhodné vyhledat odbornou pomoc, neboť v mnoha případech si oběť není schopna pomoci sama ani s pomocí partnera nebo partnerky. Pomoc odborníka by měla oběti soustředit i na pomoc v rámci emociálních výkyvů nálad včetně vnitřních poruch sebecítění, sebevědomí a sebekoncepce, které jdou, bohužel, ruku v ruce s narušením oblasti vztahové, pracovní i sociální.

Souhrn všech těchto následků, traumat a stresu, kterými oběť byla nucena projít, mohou vést k posttraumatické stresové poruše, které se zkráceně říká „PTSP“. Taková porucha se objevuje u oběti, která byla vystavena sexuálnímu násilí v dětství nebo v dospělosti bez ohledu na fakt, zda pachatele znala či nikoli a nemusí se objevit okamžitě po skutku, naopak tato porucha se většinou objevuje až po delší době.⁵⁸

⁵⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Markéta VITOUŠOVÁ. Pomoc obětem trestného činu znásilnění. *Diagnoza* [online]. 2010, (4), 32-34 [cit. 2016-03-10]. ISSN 1801-1349. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/files/index.php?id=97>

⁵⁷ Pocit oběti, kdy se cítí špinavá, jiná než dříve a jiná než ostatní.

⁵⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Markéta VITOUŠOVÁ. Pomoc obětem trestného činu znásilnění. *Diagnoza* [online]. 2010, (4), 32-34 [cit. 2016-03-10]. ISSN 1801-1349. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/files/index.php?id=97>

6 POPIS A VÝKLAD KONKRÉTNÍHO PŘÍPADU

Pro uvedení konkrétního případu trestného činu znásilnění byl vybrán trestný čin znásilnění spáchaný tzv. digitální penetrací, což je pronikání prstů pachatele do pochvy ženy s následným pohybem v ní. Digitální penetrace je na základě judikatury vztahující se k právní úpravě znásilnění po tzv. Langerově novele (dále jen Novela), považována za jiný obdobný pohlavní styk, a to proto, že pro oběť představuje stejně traumatizující zkušenost z hlediska psychického i fyzického, jako samotná soulož.

Jiný obdobný pohlavní styk byl touto Novelou postaven na roveň souloži, a to z důvodu společenské závažnosti tohoto trestného činu.⁵⁹

Dne 17. září 2013 byl Okresním soudem v Ústí nad Labem (dále jen „Okresní soud“) obžalovaný X. Y. (dále jen „obžalovaný“), uznán vinným ze spáchaní trestného činu dle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku a ze spáchaní přečinu vydírání dle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, a to na základě skutečnosti, že dne 25. listopadu 2010 ve večerních hodinách násilím držel poškozenou A. B. (dále jen „poškozenou“) tak, aby se nemohla bránit, zároveň ji svlékal a následně ji po dobu pěti minut opakovaně zasouval prsty do pochvy. Poškozená se ze strachu nebránila, a to hlavně díky tomu, že poškozený během činu s někým telefonoval a říkal mu, že má chuť zabít nějakou holku a zároveň poškozené vyhrožoval, že jestliže o tomto skutku někomu řekne, zničí ji a její rodinu on nebo její přátele. Poškozená poté odešla domů.

Obviněný se tedy dopustil toho, že jiného násilím donutil k jinému pohlavnímu styku provedeným způsobem srovnatelným se souloží a též toho, že jiného pohrůzkou násilí a pohrůzkou jiné těžké újmy nutil, aby něco opominul.

Dle výpovědi poškozené i obviněného se navzájem znali a sešli se dobrovolně. Poškozená však s obviněným nechtěla mít jakýkoli intimní vztah. Poškozený při své výpovědi přiznal, že se při této schůzce líbali a objímali a to tak, že k tomu poškozená svolila a nic nebylo ze strany obviněného činěno proti vůli poškozené. Z výpovědi ostatních svědků vyplynulo, že obviněný byl „sukničkář“, často od svých kamarádů sháněl telefonní čísla na slečny a pokud se napil alkoholu, byl velmi agresivní a občas prý v opilosti říkal, že by potřeboval někoho zabít. Většinou slečnu, která s ním odmítla mít jakýkoli intimní vztah.

⁵⁹ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. 2014. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2014, s. 224. ISBN 978-80-87475-42-3.

Poškozená druhý den, tedy 26. listopadu 2010 navštívila oddělení gynekologie a na základě vyšetření, kterému se podrobila, byla nalezena oděrka u pochvy a slizniční defekt u pochvy i v pochvě. Dle gynekologa, který vyšetření prováděl, se mohlo jednat o pokus znásilnění.

Obviněný byl počátkem roku 2011 po dobu jednoho měsíce se svým souhlasem hospitalizován pro důvod sebevražedných myšlenek, v psychiatrické léčebně, kde mu byla diagnostikována smíšená porucha osobnosti s rysy impulsivními, nestabilními a nezralými. Vzhledem k tomu, že byl během hospitalizace agresivní na ostatní pacienty, byl z léčebny propuštěn s doporučením ambulantní léčby a dlouhodobým užíváním medikace, kdy však nedodržel ani jedno.

Ze skutečností týkající se poškozené, která vypovídala stejně jak v přípravném řízení tak i poté u hlavního líčení, vyplynulo, že je schopna správně vnímat zkušenosti, které prožila a následně je fakticky správně reprodukovat bez jakýchkoli náznaků zkreslení zkušenosti a nemá narušené či snížené vnímání.

Na základě zhodnocení všech důkazů se dospělo k závěru, že se spáchaný trestný čin stal a spáchal jej právě obviněný. Proto byl odsouzen dle § 185 odst. 2 trestního zákoníku za použití § 43 odst. 1 trestního zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v délce trvání třiceti měsíců. Podle ustanovení § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 trestního zákoníku byl výkon trestu podmíněně odložen na dobu zkušební v trvání tří let.

Obviněný využil svého práva na odvolání a dne 12. února 2014 Krajský soud v Ústí nad Labem (dále jen „Krajský soud“) zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu a vrátil jej zpět soudu prvního stupně. Učinil tak na základě přezkumu, kdy došel k závěru, že skutková zjištění trestného činu jsou neúplná a zavádějící pro to, aby shora zmíněný Okresní soud mohl vyhlásit rozsudek.

Krajský soud dal za pravdu obviněnému, který namítal spáchaný skutek v celém rozsahu spolu s výpovědí svědků i poškozené, kdy poškozená nepravdivě uvedla skutečnosti o telefonní komunikaci s poškozeným. Dále pak obviněný poukázal na skutečnost, že strčení prstů do pochvy není pro poškozenou tak traumatizující zážitek jako násilná soulož, a proto nelze takové jednání považovat za obdobný pohlavní styk dle § 185 odst. 2 trestního zákoníku.⁶⁰ Krajský soud mimo jiné shledal chybné rozhodnutí v právní kvalifikaci, kdy vzhledem k tomu,

⁶⁰ Judikatura TR NS 35/2007

že ustanovení § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a) je ve vztahu speciality vůči přečinu vydírání podle § 175 trestního zákoníku, je jednočinný souběh zcela vyloučen.

Následně dne 22. září 2014 Okresní soud rozhodl tak, že obžalovaný je vinen. K tomuto rozhodnutí došel poté, co znovu přezkoumal skutkovou podstatu a detailně doplnil vše, jak mu uložil odvolací soud. Okresní soud uložil obviněnému úhrnný trest odnětí svobody v délce dvaceti čtyř měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání tří let. Při stanovení takového trestu soud přihlédl k povaze a závažnosti trestného činu, kterým se popírá a utlačuje zájem společnosti na ochraně práv člověka na svobodném rozhodování o svém pohlavním životě. V úvahu byl znovu vzat celý průběh spáchaného trestného činu, včetně výhrůzek ze strany obviněného.

Obviněný se znovu odvolal, ale dne 4.března 2015 Krajský soud ve veřejném zasedání rozhodl o zamítnutí odvolání⁶¹ a v poučení uvedl, že proti takovému rozhodnutí není přípustný žádný další řádný opravný prostředek. Rozhodl tak proto, že ve výroku soudu prvního stupně nezjistil žádné pochybení a rozhodnutí Okresního soudu považuje za správné a zákonné.

Obviněný se svého práva pokoušel dovolat u Nejvyššího soudu, ale ten dne 30.září 2015 v neveřejném zasedání rozhodl o odmítnutí tohoto dovolání.

Obviněný v tomto dovolání argumentoval víceméně pouze tím, že soudy obou stupňů nevěnovaly pozornost jedné z jeho hlavních námitek, a to záznamů z telefonních zařízení mezi ním a poškozenou. Státní zástupce činný u Nejvyššího soudu se po seznámení s tímto případem odmítl se k němu jakkoli věcně vyjadřovat.

Dovolací důvod je dán, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném posouzení z hlediska právního.⁶² Z výše zjištěných skutečností je zjevné, že všechny námitky ze strany obviněného jsou mířeny pouze proti hodnocení provedených důkazů, tedy proti skutkovým a procesním vadám, nikoli proti hmotně právní kvalifikaci spáchaného činu. V tomto případě takovou argumentaci nelze považovat za dovolací důvod a dovolání je tedy odmítnuto a proti takovému rozhodnutí není možné ani přípustné podat opravný prostředek.

Zajímavý v této věci je postup v řízení soudů. Zatímco v prvním stupni v hlavním líčení Okresní soud odsoudil obviněného na třicet měsíců trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem trestu na zkušební dobu v trvání tří let,

⁶¹ Dle § 256 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu

⁶² Dle § 256 odst. 1 písm. g) zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu

následně Krajský soud rozsudek zrušil v celém rozsahu a vrátil jej k novému rozhodnutí soudu prvního stupně.

Jedna z hlavních otázek obviněného se týkala toho, zda je jednání spočívající v zasouvání prstů do pochvy přes nesouhlas poškozené srovnatelné se souloží, jak předpokládá trestní zákoník. Obviněný vycházel z toho, že měla digitální penetrace trvat kratší dobu, než jak uvedla poškozená.

Nelze v takovém případě tvrdit, že když je digitální penetrace či jakýkoli jiný čin ze sexuální oblasti prováděn kratší dobu, než jak je obvyklé, představuje pro poškozenou osobu menší trauma. V těchto případech přece není možné hromadně škatulkovat míru získané traumatizující zkušenosti. Navíc, v rámci doplňujícího výsledku, který provedl Okresní soud dle pokynů odvolacího soudu, poškozená popsala svůj zážitek, který se jí stal, jako silně traumatizující a bolestivý.

Následně Okresní soud obviněného, i po přezkumu nařízeného odvolacím soudem, odsoudil k dvaceti čtyřem měsícům odnětí svobody, s podmíněným odkladem trestu na zkušební dobu v trvání tří let. Trest byl uložen jako úhrnný a to proto, že byl ukládán za souběh trestných činů – znásilnění a vyhrožování. Byl uložen na spodní hranici trestní sazby přísnějšího z trestných činů, což je trestný čin znásilnění. Avšak soud přistupoval k uložení trestu velmi mírně a bral v úvahu věk obviněného a fakt, že nebyl doposud trestaný. Proto byl uložen trest za účelem nápravy obžalovaného s tím, že k takové nápravě lze dojít uložením výchovného trestu, který nebude bezprostředně omezovat jeho osobní svobodu, a proto mu soud uložil podmíněný odklad trestu na zkušební dobu, během které bude muset obviněný vést řádný život a prokázat, že se napravil a není třeba výkonu trestu.

Lze polemizovat o tom, zda je uložený trest přísný nebo naopak velmi mírný, do jaké míry poškozená vysílala obviněnému svým chováním signály, ze kterých si mohl vyložit, že by snad chtěla mít intimní vztah. Ale nelze polemizovat o tom, že by každý jedinec měl mít právo dobrovolně rozhodnout o svém životě, o to víc o tom sexuálním, a zde se tomu tak, vzhledem ke shora zmíněnému, nestalo.

7 ZNÁSILNĚNÍ Z POHLEDU VYBRANÉ ZAHRANIČNÍ ÚPRAVY

Pro srovnání úpravy trestného činu znásilnění s úpravou právního pohledu České republiky byla vybrána Jihoafrická republika (dále jen JAR). Jedním z hlavních důvodů byla skutečnost, že JAR je svým politickým zřízením též republika a téměř 68 % z necelých 53 milionů obyvatel je křesťanského vyznání. I přes svou ekonomickou vyspělost a trvalé zahraniční styky v rámci mezinárodního obchodu je paradoxní, že se jedná o zemi držící celosvětové prvenství v kriminalitě.

Vzhledem k poloze Jihoafrické republiky na jihu afrického kontinentu a sousedstvím se zeměmi, nazývanými též země třetího světa⁶³, jako jsou např. Mosambik, Namibie, Zimbabwe, je otázkou, zda je tvrzení o prvenství statistik Jihoafrické republiky pravdivé vzhledem k faktu, že právě vyspělost této země umožňuje realizaci statistik díky evidenci těchto trestných činů, jak se tomu v zemích třetího světa neděje vůbec, nebo velmi omezeně.

7.1 JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA

Jihoafrická republika, nazývána též jako Republika Jižní Afrika je jedna z nevyspělejších zemí Afriky. Díky těžbě nerostných surovin, dobře vyvinutým obchodem se službami a prvenství ve spotřebě i výrobě elektrické energie, vytváří přibližně 25% hrubého domácího produktu afrického světadílu.

JAR je z velké většiny hlavně křesťanským státem. Skladbu obyvatelstva tvoří z 80% černoši, v malém množství pak běloši, míšenci, Indové, Asiaté a v nepatrném množství Sanové, též Křováci. Míšenci jsou v JAR označováni jako „barevní“, neboť se jedná o obyvatele míšeného původu, do kterého spadá i původ evropský.

Bělochů v JAR rapidně ubývá, a to z důvodu nízké porodnosti a růstu emigrace, která je způsobena chováním černošského obyvatelstva, respektive jejich velmi brutálním postojem vůči bělochům. Tento postoj pramení z historického vývoje postavení bělochů a jejich práv ve společnosti, které se značně snížilo zejména díky tzv. pozitivní diskriminaci, která znamená zvýhodnění černého obyvatelstva. Tato diskriminace je cílena proti dominanci bělochů v privátním sektoru.⁶⁴

⁶³ Země, jež jsou ekonomické málo rozvinuté.

⁶⁴ www.wikipedia.cz. www.wikipedia.cz [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jihoafrick%C3%A1_republika

Stejně problematický postoj je zaujat proti barevným, který pramení stejně jako postoj k bělochům, z historického vývoje. V 60. letech 20. století, tedy v době politiky apartheidu, která byla hlavním politickým směrem v letech 1948 – 1994 a vyznačovala se politikou rasové segregace, měli barevní oproti černochům lepší přístup ke vzdělání, byla jim povolena účast v parlamentu a byli považováni za výraznou opozici v boji právě proti apartheidu. Je více než jasné, že se tento fakt původnímu obyvatelstvu nelíbil. Proto, jakmile nastal pád apartheidu, kolem roku 1994, se původní obyvatelstvo začalo za dosavadní režim mstít na „barevných“ a to z důvodu právě tehdejší politiky, která byla založena na podpoře násilí ze strany samotného státu. Toto však přetrvává dodnes, kdy obyvatelé nebo různé komunity JAR považují násilí za nejjednodušší reakci na konkrétní situaci a řešení konfliktů k dosažení vlastního cíle, a nadále jsou vraždění běloši a barevní bez ohledu na pohlaví a věk. Z těchto důvodů je od pádu apartheidu zaznamenán velký úbytek bělošského obyvatelstva, na což následně do dnešní doby doplácí ekonomika této země, neboť trpí nedostatkem vzdělané pracovní síly.⁶⁵

7.2 JAR A TRESTNÝ ČIN ZNÁSILNĚNÍ

Podle průzkumů prováděných průběžně v různých časových obdobích a pak následně od pádu tzv. politiky apartheidu vykazuje Republika Jižní Afriky výsledky, které ji sunou do popředí celosvětového žebříčku kriminality. V něm se pravidelně umísťuje na předních místech v počtu spáchaných vražd, znásilnění či násilných přepadení. Konkrétně na základě hodnocení Organizace spojených národů (dále jen OSN) z let 1994–2000 JAR patří druhé místo v počtu spáchaných vražd a první v počtu znásilnění a násilného přepadení. K tehdejšímu datu vykazují statistiky až padesát zavražděných lidí denně či 55 000 nahlášených znásilnění ročně, o nenahlášených lze pouze polemizovat. Podle odborníků na tamější mentalitu či znalců jihoafrické kultury a obyvatelstva, odhad kolem půl milionu trestných činů znásilnění na území JAR ročně, nebude daleko od pravdy. Na základě informací poskytnutých organizací Cadet Initian Entry Training (dále jen CIET) je v hlavním městě JAR, Johannesburgu, znásilněna každá třetí žena ze čtyř tisíc dotazovaných žen.⁶⁶

⁶⁵ Sexual violence in South Africa. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sexual_violence_in_South_Africa

⁶⁶ Sexual violence in South Africa. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sexual_violence_in_South_Africa

Průzkum CIET 2007, který se dotazoval skupiny dětí ve věku deseti až devatenácti let, ukázal, že většina korespondentů nepovažuje za formu násilí nucení druhé osoby k sexuálnímu styku. Pouze mizivé procento dotázaných přiznalo, že k realizaci sexuálního aktu použilo násilí a jako násilí jej chápe. Je zřejmé, že si „jackrolling“⁶⁷ vykládají jako zábavu bez uvědomění si závažnosti spáchání takového činu. Stejně tak jako hru považují dívčí obranu před takovýmto skutkem, kdy odmítání chápou jako souhlas.⁶⁸

Dle mnoha průzkumů jsou formy sexuálního násilí, konkrétně sexuální obtěžování, formy sexuálního nátlaku včetně použití fyzické síly v JAR obecně brány za normu mužského chování.

Jak bylo uvedeno výše, vzhledem absenci statistik jiných afrických zemí není jisté, že pouze JAR patří výsostně prvenství v této závažné kriminalitě. Kriminalitou je proslulá celá Jižní Afrika a právě trestný čin znásilnění patří k nejčastějším problémům. Samozřejmě je to díky sociální, společenské a hlavně patriarchální kultuře a postoji vůči ženám, potažmo dívkám. Díky pro nás nepochopitelné pověře, že sexuální styk slouží s nezletilými jako prevence před AIDS, jsou této nepříjemné zkušenosti vystavovány především nedospělé dívky, panny a děti. Tento mýtus je aplikován zejména v Nigérii, Zimbabwe a Zambii.

Bohužel však dospělé ženy mají velmi vysokou pravděpodobnost, že budou znásilněny mužem nakaženým HIV. Tento fakt vyplývá z průzkumů prováděných za účelem zjištění výskytu AIDS/HIV pozitivních lidí, přičemž jsou více nakaženy ženy než muži.

Stejně tak pro Evropany nepochopitelné jsou výsledky statistiky ohledně spáchání trestného činu znásilnění na kojencích a dětech. Ročně se tohoto činu dopustí pachatelé až na 200 000 dětech⁶⁹ a děti tvoří 49 % znásilnění z nahlášených skutků znásilnění v JAR, z čehož 50 % jsou děti těsně před dosažením plnoletosti a 15 % tvoří děti do 12 ti let věku, což odpovídá přibližně počtu 25 000 znásilněných dětí ročně. Tento počet odpovídá faktu, že na území JAR je každé tři minuty znásilněno jedno dítě, přičemž je tento čin páchan

⁶⁷ Anglický termín pro trestný čin znásilnění, hovorově

⁶⁸ Sexual violence in South Africa. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sexual_violence_in_South_Africa

⁶⁹ www.wikipedia.cz. *Www.wikipedia.cz* [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jihoafri%C3%A1_republika

převážně rodinnými příslušníky nebo blízkými příbuznými.⁷⁰ Z výsledků průzkumů plyne, že velká většina obětí se bojí nahlášení ze strachu odvety pachatele nebo jeho gangu, což v této zemi není neobvyklé, další část dotázaných uvedlo, že policie či jiné orgány by pachatele stejně nebyly schopni vypátrat a následně potrestat. V neposlední řadě dotázaní uvádí rozpaky a stud spojený s ohlášením s takovou negativní zkušeností.⁷¹

Spáchání trestného činu znásilnění na dítěti s sebou nenese pouze samotný čin, ale i nemalé zdravotní komplikace oběti, v tomto případě dítěte. Dítě, vzhledem ke své tělesné konstituci, tímto činem utrpí zdravotní a psychické následky, které samozřejmě závisí na stavbě těla dítěte, jeho věku, výšce, hmotnosti a v neposlední řadě míře brutality spáchaného činu. Nejsou výjimkou případy, kdy bylo znásilnění spácháno na kojencích do jednoho roku života. Tyto děti musely po takovém činu podstoupit rekonstrukční operaci pohlavního, břišního či močového systému.⁷²

Z výsledků studie „Znásilnění v Jihoafrické republice“ zveřejněné v roce 2000 vyplývá, že v letech 1993 až 1998 bylo znásilněno 2,1% žen starších šestnáct a to minimálně jednou.⁷³ Takový výsledek opět jen a jen potvrzuje domněnku o charakteru společnosti po pádu politiky apartheidu. V návaznosti na tyto skutečnosti bylo v roce 1997 sexuální násilí páchané na ženách přidáno do programu s oficiálním názvem Národní prevence kriminality. I přes snahu státních a politických orgánů sexuální násilí v této zemi nadále stoupá. Tento fakt může být způsoben vztahem ke státním či donucovacím orgánům, který je hluboce zakořeněn právě z dob politiky apartheidu a stojí na předsudcích a nedůvěře ze strany obyvatel, nebo nedostatkem informací, a to zejména na venkově.

Na celém území JAR jsou zřejmé regionální odchylky v souvislosti s výslednými statistikami a průzkumy páchaní trestné sexuální činnosti. V některých regionech JAR dochází k diskriminaci lesbiček a gayů. V těchto oblastech dochází k častějšímu znásilňování lesbiček, tzv. nápravných znásilnění, a to za účelem nápravy jejich sexuální orientace na heterosexuální. Dle průzkumu z roku 2012, byli oběťmi homosexuálního znásilnění z 19,4% muži. Takové

⁷⁰ Sexual violence in South Africa. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sexual_violence_in_South_Africa

⁷¹ Tamtéž

⁷² Tamtéž

⁷³ *www.statssa.gov.za* [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: http://www.statssa.gov.za/?page_id=1854&PPN=Rape

procento odpovídá faktu, že je obětí sexuálního násilí každý pátý muž, ale takové číslo může být mnohem vyšší, neboť je vysoce pravděpodobné, že muži mají s takovým ohlášením policejnímu orgánu mnohem větší problém než ženy. Bohužel v zemi existuje velmi málo státních či soukromých programů na podporu této problematiky, a to bohužel negativně ovlivňuje postoj obětí k nahlašování těchto činů policejním orgánům.⁷⁴

Stejná problematika se vyskytuje též ve věznicích, víceméně v každém nápravném zařízení či věznici, je sexuální delikt heterosexuální i homosexuální běžným jevem. Stává se tak díky gangům, které v těchto institucích vznikají a těmito trestnými činy dokazují své mocenství či poukazují jimi určenou hierarchii v konkrétní sociální skupině.

O problematice vysoké kriminality se však i přes vysokou míru nenahlašování ze stran obětí do okolního světa dostávají informace, a to prostřednictvím médií. Je však otázkou, nakolik pravdivé a nezkreslené jsou. Vyskytují se totiž názory, že místo rozhořčení nad těmito činy převládá ve Spojených státech amerických a Západním světě ignorace.

7.3 PRÁVNÍ ÚPRAVA JIHOAFRICKÉ REPUBLIKY

I přes nedostatečnou systematizaci a organizaci činnosti policejních orgánů a orgánů činných v trestním řízení v rámci celé problematiky sexuálního násilí, jeho stíhání a následné potrestání, si je vláda JAR vědoma tohoto problému. Tato problematika je ukotvena v Ústavě a trestním právu JAR. Pozměňovací návrh č. 32 z roku 2007, platný od 16. prosince 2007 (dále jen „novela č. 32“), týkající se sexuálních trestných činů a otázek související s touto problematikou zpřísnil a ucelil právní úpravu této oblasti.

Jihoafriická republika, jakožto demokratický stát, ve své Ústavě zaručuje svobodu, rovnost, lidskou důstojnost, bezpečnost, odproštění všech forem násilí, včetně práva na ochranu tělesné integrity každého jedince.

Novela č. 32 upřesňuje, zpřísňuje pravidla a dává komplexní podobu definici trestných činů v sexuální oblasti a jejich trestání. Vztahuje se na všechny formy sexuálního násilí, sexuální penetrace páchané bez souhlasu, a to celé bez ohledu na pohlaví. Kromě znásilnění Novela č. 32 upravuje dětskou pornografii, incest, sexuální napadení, sexuální vykořisťování, nucené osahávání těla, sexuální

⁷⁴ Sexual violence in South Africa. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sexual_violence_in_South_Africa

trestné činy proti mentálně postiženým, vědomé přenášení HIV a upravuje národní registry takovýchto pachatelů.⁷⁵

Trestný čin znásilnění je v Novele č. 32 upraven v kapitole č. 2, sexuální trestné činy (ss 3-14), části první, oddíle č. 3:

„Any person (‘A’) who unlawfully and intentionally commits an act of sexual penetration with a complainant (‘B’), without the consent of B, is guilty of the offence of rape.“

Jakákoli osoba (A), která protiprávně a úmyslně spáchá čin sexuální penetrace se stěžovatelem (B), bez souhlasu (B), je vina z trestného činu znásilnění.

Penetrace je pro vysvětlení ukotvena v kapitole č. 1, definice a objekty trestných činů (ss 1-2), část první; definice a interpretace činů:

„‘Sexual penetration’ includes any act which causes penetration to any extent whatsoever by-

- (a) the genital organs of one person into or blond the genital organs, anus, or mouth of another person;*
- (b) any other part of the body of the body of one person or, any object, including any part of the body of an animal, into or blond the genital organs or anus of another person; or*
- (c) the genital organs of an animal, into or blond the mouth of another person...⁷⁶*

‘Sexuální penetrací’ se rozumí jakýkoli akt, který způsobuje pronikání v jakémkoli rozsahu, a to;

- (a) pronikání do pohlavních orgánů jiné osoby nebo do konečníku této osoby či jejích úst,*
- (b) pronikání do pohlavních orgánů nebo konečníku jiné osoby, nebo jakékoli jiné části těla jiné osoby, jakýmkoli jiným předmětem včetně jakékoli části těla zvířete, nebo*
- (c) pronikání do pohlavních orgánů zvířete do úst jiné osoby.*

Za trestný čin znásilnění jsou v JAR ukládány následující tresty:

- a) Trest odnětí svobody na nejméně deset let,
- b) Trest odnětí svobody na nejméně patnáct let,
- c) Trest odnětí svobody na nejméně dvacet let.

⁷⁵ www.justice.gov.za [online]. 2007 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.justice.gov.za/legislation/acts/2007-032.pdf>

⁷⁶ *Tamtéž*

Ukládání takových trestů závisí na okolnostech, za kterých se trestný čin znásilnění stal:

- a) V případech, kdy byla oběť znásilněna jednou, nebo více než jednou ať již obviněným nebo ve spolupráci s jiným pachatelem, spolupachatelem,
- b) V případech, kdy byla oběť znásilněna více než jedním pachatelem za účelem spiknutí,
- c) V případech, kdy byl čin spáchán osobou, která již byla obviněna ze dvou či více spáchaných trestných činů znásilnění, či hromadných znásilnění, ale doposud za ně nebyla odsouzena.

Též je posuzována oběť, na které byl trestný čin znásilnění spáchán a následně dle toho ukládán trest:

- a) Jestliže byla oběť mladší šestnáct let,
- b) Jestliže byla oběť psychicky postižena či narušena,
- c) Jestliže byla oběť mentálně postižena.⁷⁷

Jako příklad lze uvést rozhodnutí Nejvyššího odvolacího soudu Jihoafrické republiky, kdy byla hromadně znásilněna dívka pod šestnáct let věku a pachatelům byl uložen trest odnětí svobody ve výši patnácti let, který po stažení obžaloby ostatních pachatelů, byl snížen pro jediného zbylého obviněného na trest odnětí svobody ve výši deseti let.⁷⁸

Sexuální činy konsensuální sexuální penetrace spáchané na dětech jsou Novelou č. 32 vykládány jako takové činy, kdy osoba, která se dopustila sexuální penetrace na dítěti i přes jeho souhlas ke spáchání takového činu, je vina z takového trestného činu. Jestliže pachatelem takového trestného činu bylo dítě, je k řešení takové situace písemně pověřen Státní zástupce zastupitelství. Státní zástupce zastupitelství nesmí převést svou pravomoc rozhodnutí na to, zda by trestní stíhání v této části mělo být zavedeno nebo ne.

Novela č. 32 ruší a mění následující ustanovení v common law⁷⁹. Ruší se ustanovení o nevyvratitelné domněnce, že osoba ženského pohlaví do věku dvanácti let je neschopna dát souhlas k pohlavnímu styku. Dále se ruší ustanovení o činech znásilnění, incestu, sodomie a pohlavním aktu spáchaných na mrtvole.

⁷⁷ *Www.justice.gov.za* [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.justice.gov.za/legislation/acts/1997-105.pdf>

⁷⁸ *Www.justice.gov.za* [online]. [cit. 2016-03-28]. Dostupné z:

http://www.justice.gov.za/sca/judgments/sca_2015/sca2015-139.pdf

⁷⁹ Angloamerický právní systém založený na obecném právu, nazývaném někdy též jako právo soudcovské.

Dle § 93 Novely č. 32 musejí být, kromě soudce, přítomni dva soudní znalci u trestných činů vraždy, znásilnění, loupeže s následkem vážného ublížení na zdraví či jiného útoku, kterým bylo vážné způsobení na zdraví způsobeno.

Ve smyslu § 47 péče o duševní zdraví Novely č. 32, bude zadržen v psychiatrické léčebně nebo ve vězení až do vyhlášení rozsudku ten, který je obviněn z vraždy, zabití, znásilnění či jiného sexuálního nátlaku, ke kterému bylo použito hrubé násilí, a je tak postupováno ve veřejném zájmu.⁸⁰

Právní úprava Úředního věstníku⁸¹, věnující se mimo jiné shora zmíněné Novele č. 32 z roku 2007 stanoví, v ustanovení 1, odst. 3 písm. a), že jestliže je jakýkoli soud dle ust. 1, odst. 1 nebo 2 přesvědčen o existující závažné nebo podstatné okolnosti, která odůvodňuje stanovení menšího trestu odnětí svobody, než jak je stanoveno v tomto zákoně, a vyplývají-li takovéto skutečnosti ze záznamu z takového jednání, musí takový soud následně uložit menší trest. Za předpokladu, že o trestném činu uvedeném v části jedna tohoto zákona rozhoduje krajský soud, uloží trest odnětí svobody, který nepřesáhne třicet let.

Soud ukládání menšího trestu odnětí svobody odůvodňuje několika důvody, a to:

- obviněný za sebou již má trestní sexuální historii,
- je zjevný nedostatek fyzických poraněných na oběti,
- obviněný je z náboženského či kulturního důvodu přesvědčen o správnosti či samozřejmosti znásilnění,
- existuje prokazatelný dřívější vztah mezi obviněným a obětí.⁸²

⁸⁰ *Www.justice.gov.za* [online]. 2007 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.justice.gov.za/legislation/acts/2007-032.pdf>

⁸¹ Government Gazette

⁸² *Www.justice.gov.za* [online]. 2007 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <http://www.justice.gov.za/legislation/acts/2007-038.pdf>

8 SROVNÁNÍ PRÁVNÍCH ÚPRAV

Tabulka č. 1 Srovnání právních úprav: Česká republika a Jihoafrická republika

	Česká republika	Jihoafrická republika
Právní úprava	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů	Pozměňovací akt č. 32 z roku 2007, ve znění pozdějších úprav
Obsah právní úpravy	Komplexní úprava trestných činů	Úprava pouze sexuálních trestných činů
Objekt trestného činu	Úprava bez ohledu na pohlaví	Úprava bez ohledu na pohlaví
Formy sexuálních trestných činů	Znásilnění	Znásilnění
		Hromadné znásilnění
	Sexuální nátlak včetně přinucení k sebeukájení	Sexuální nátlak včetně přinucení k sebeukájení
	Pohlavní zneužití osoby mladší patnáct let	Pouze v případě nesouhlasu dítěte. (Dítě je v tomto případě pod hranicí věku 12 let.)
	Soulož mezi příbuznými	Soulož mezi příbuznými
	Sexuální penetrace zahrnuta do jiného pohlavního styku provedeného způsobem srovnatelným se souloží	Sexuální penetrace
		Sexuální penetrace páchaná na zvířeti
	Pohlavní ukájení se na oběti	
	Kuplířství	
	Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí	
Šíření pornografie	Šíření pornografie	

	Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií	Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií
	Zneužití dítěte k výrobě pornografie	Zneužití dítěte k výrobě pornografie
		Sodomie
		Nekrofilie
		Vědomé šíření HIV prostřednictvím pohlavního styku
		Páchání těchto činů na mentálně postižených osobách
Trestní sazba	½ roku až pět let při použití násilí, pohrůžky či zneužití bezbrannosti	
	Dva roky až deset let na dítěti či se zbraní	Patnáct let pokud bylo spácháno více než jedním pachatelem anebo pokud obětí byla psychicky narušená osoba
	Pět až dvanáct let na dítěti pod patnáct let věku, osoba, u které je omezena osobní svoboda, bude-li způsobena těžká újma na zdraví	Deset let, pokud bude spácháno na osobě mladší šestnáct let anebo pokud byla obětí znásilněna více než jednou
	Deset až osmnáct let, pokud bude způsobena smrt.	Dvacet let, pokud byl pachatel již vícekrát trestán za znásilnění nebo hromadné znásilnění anebo pokud byla obětí mentálně postižena

Pro hrubý přehled základních odlišností právní úpravy sexuálních trestných činů, tedy činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v České republice a Jihoafrické republice, byla použita výše uvedená tabulka.

Právní systém České republiky obecně vychází z kontinentálního systému oproti tomu právní systém Jihoafrické republiky je založen na anglosaském systému, common law, neboť JAR bylo nejprve holandskou a posléze až do roku 1961 britskou kolonií. Kontinentální právní systém je založen na psaném právu, kdy nejdůležitějším pramenem je hlavně psaný právní předpis, přičemž angloamerické právo, neboli common law, je právní systém založený na obecném právu, které je tvořeno právem obyčejovým a soudci prostřednictvím precedentů.

Legislativa obou republik prošla v poměrně nedávné době významnými právními úpravami s ohledem na změnu politické ideologie v obou státech. V České republice docházelo k těmto změnám po pádu komunismu v roce 1989, v JAR byl tímto přelomovým okamžikem pád politiky apartheidu v roce 1994. Oba státy jsou dnes republikami s demokratickou formou vlády. Z tohoto pohledu lze říci, že podmínky pro vytvoření demokratického právního systému jsou v obou zemích srovnatelné.

Problematiku sexuálních trestných činů upravují oba státy; Česká republika komplexně v trestním zákoníku, JAR v několika právních normách, respektive pozměňovacích aktech, kde odděleně definuje skutkovou podstatu těchto trestných činů a tresty za ně ukládaných a procesní úpravu v Úředním věstníku JAR.

Jako objekt trestného činu v sexuální oblasti oba právní systémy stanovují fyzickou osobu bez ohledu na pohlaví a věk. Až dosud tedy lze považovat oba právní systémy týkající se sexuální oblasti za srovnatelné. Mírné odchylky lze vysledovat v rozsahu postihovaných sexuálních trestných činů. Právní norma JAR oproti právní normě České republiky specifikuje jako formu postihovaných trestných činů i hromadné znásilnění, sexuální penetraci páchanou na zvířeti, sodomii, nekrofilii, páchání těchto činů na mentálně postižených osobách a vědomé šíření HIV prostřednictvím pohlavního styku. Šíření pohlavních chorob upravuje právní systém České republiky, konkrétně trestní zákoník v Hlavě I., díle třetím v Trestných činech ohrožující život nebo zdraví jako šíření lidské nemoci. Ostatní výše zmíněné formy sexuálních trestných činů právní úprava České republiky neobsahuje.

V celku významnou odchylku lze vysledovat v definici pohlavního zneužití. V České republice se pohlavní zneužití považuje za trestný čin v případě, že jeho obětí byla osoba mladší patnácti bez výhrad. Právní úprava JAR skutkovou podstatu trestného činu pohlavního zneužití podmiňuje vyjádřením nesouhlasu se sexuálním aktem osobou mladší dvanáct let včetně.

Oproti výše zmíněné legislativě JAR jsou v české právní normě výslovně upraveny sexuální trestné činy ve formě pohlavního ukájení se na oběti, kuplířství a prostituce ohrožující mravní vývoj dětí.

Porovnání výše trestních sazeb je s ohledem na právní úpravy obou států velmi složité. Právní úprava České republiky přesně definuje možnosti udělení délky trestu za jasných okolností. Legislativa Jihoafrické republiky umožňuje udělení výše trestní sazby na základě kombinace prokázaných okolností spáchání trestného činu (viz příklad Rozhodnutí v kapitole 7.3).

ZÁVĚR

Diplomová práce měla za cíl podrobné popsání a vymezení právní úpravy trestného činu znásilnění v České republice, jakožto jednoho z nejzávažnějších trestných činů vůbec.

V úvodní části jsem na základě dostupné literatury co možná nejpodrobněji popsala historický vývoj tuzemských právních úprav tohoto trestného činu až po úpravu stávající, tak jak byl od počátku lidské společnosti vnímán, pojímán, upravován a následně trestán.

Pro komplexní pochopení problematiky tohoto trestného činu, jsem rozebrala zařazení aktu znásilnění mezi trestné delikty, kterými se zabývají samostatné vědní disciplíny, jakožto kriminologie a kriminalistika. Tyto disciplíny používají odborné vyšetřovací metody, taktiky a zabývají se různými typologiemi těchto činů a pachatelů a v neposlední řadě i viktimizací obětí, které jsou velmi podstatnou součástí celého procesu sloužícího k objasňování těchto činů.

Pro to, aby byl čin kvalifikován jako trestný, musí splňovat určitá kritéria a znaky, které jsou obsaženy ve skutkové podstatě. Její detailní vysvětlení a popsání je obsaženo v následující kapitole, spolu se znaky tohoto trestného činu. Trestný čin znásilnění je činem silně zasahujícím do oblasti lidské důstojnosti, který s sebou nese těžké, mnohdy trvalé, následky. Těmto následkům jsem se podrobně věnovala v poslední kapitole teoretické části této práce.

V praktické části jsem pro názornost uvedla konkrétní příklad spáchání trestného znásilnění v České republice jiným pohlavním stykem, provedeným způsobem srovnatelným se souloží, konkrétně tzv. digitální penetrací.

Důležitou částí mé práce je srovnání tuzemské právní úpravy s právní úpravou zahraniční, konkrétně Jihoafrickou republikou, kterou jsem zvolila z důvodu její obecně známé vysoké kriminality.

Tuzemská právní úprava historicky odrážela situaci dané společnosti v určité době. Až do roku 2001 bylo možné za oběť trestného činu znásilnění považovat pouze ženu. Změna nastala až s Novelou č. 144/2001 Sb., která oběť definovala jako jakoukoli fyzickou osobu. Novela též rozšířila podstatu trestného činu znásilnění, která se již netýkala jen soulože, ale i jiného pohlavního styku provedeného způsobem srovnatelným se souloží.

Z mého pohledu je zarážející, že trestní právo České republiky rozšířilo skutkovou podstatu v oblasti objektu trestného činu a podstatu trestného činu znásilnění až v roce 2001. I přes společenskou závažnost těchto činů, mohly být

činy, dnes definované jako jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží, subsumovány pod trestné činy sexuálního násilí, vydírání či omezování osobní svobody a mnohdy trestány nižší trestní sazbou, která však neodpovídala traumatům, které oběť tímto činem zažila.

Metody a taktiky vyšetřování tohoto trestného činu v rámci samostatných vědních disciplín jsou podle mého názoru na vysoké úrovni a v posledních letech zaznamenaly zásadní pokrok, a to především v kladení důrazu na prevenci a zlepšení přístupu k oběti s ohledem na zažitá fyzická a psychická traumata. Jsem přesvědčena, že tímto způsobem lze zásadně snížit výskyt latentní kriminality v oblasti sexuální kriminality.

Konkrétní uvedený příklad dokládá především opodstatnění rozšíření podstaty trestného činu znásilnění, bez ohledu na způsob páčání či dobu trvání páčání takového činu. Přes jisté komplikace v soudním řízení a především přes snahu obviněného tento čin bagatelizovat, rozhodl soud o vině obviněného plně v souladu platné legislativy. V případě spáchání trestného činu v období před Novelou zákona č. 144/2001 Sb., by byl tento čin právně kvalifikován jako trestný čin sexuálního nátlaku a vydírání, kdy by byl možný jednočinný souběh, který stávající právní úprava v této oblasti takřka vždy vylučuje z důvodu závažnosti trestného činu znásilnění.

Jak jsem již výše uvedla, právní úpravu Jihoafrické republiky v oblasti sexuálních trestných činů jsem pro srovnání s právní úpravou České republiky zcela záměrně zvolila s předpokladem, že důvody, pro dlouhodobě neklesající míru kriminality naleznou právě v její nedostatečnosti. Z výše uvedeného srovnání obou právních úprav však vyplývá, že stojí na obdobných principech a popsané odchylky spíše odrážejí stav společnosti v Jihoafrické republice a zcela určitě nejsou důvodem pro tak vysoký výskyt trestných sexuálních činů. Je tedy otázkou, proč i přes svou dnes již komplexní a rigidní právní úpravu v oblasti sexuálních trestných činů JAR nadále, v mezinárodním měřítku, vykazuje tak vysoké procento nahlášených sexuálních činů, přičemž o činech nenahlášených, s ohledem na míru latentnosti, nejsou k dispozici věrohodné odhady.

Domnívám se, že tento stav je z velké míry zapříčiněn zásadně odlišnou kulturou této země a mentalitou jejích obyvatel, která je stále ještě historicky ovlivňována zažitými kmenovými zvyky, obyčejí a pověrami. Jako podstatný problém vnímám i zřejmou nedostatečnou prevenci a výchovu v oblasti sexuálního chování jako takového. Podle mého názoru je dalším podstatným

důvodem pro tak vysokou míru kriminality v této oblasti i nerespektování policejních orgánů a orgánů činných v trestním řízení ze strany pachatelů. Tento stav je způsobem nedostatečnou systematizací a organizací činnosti výše uvedených orgánů a obecně známou korupcí napříč státním zřízením.

Trestný čin znásilnění, ať už spáchaný jakýmkoli způsobem uvedeným v aktuální právní úpravě České republiky, je druhým nejzávažnějším trestným činem, který lze na oběti spáchat. Lze tedy jen pozitivně vnímat, že stávající legislativa zahrnuje ve své úpravě veškeré sexuální činy, a to na obětech bez ohledu na pohlaví, které ve svém důsledku způsobují oběti srovnatelné fyzické a psychické újmy, jako při samotném aktu soulože. Pozitivně vnímám zlepšující se přístup orgánů činných v trestném řízení k obětem sexuálních trestných činů a to nejen z pohledu fundovanějších metod vyšetřování a dokazování, ale i z pohledu ohleduplnějšího přístupu k psychosomatickým stavům oběti.

RESUMÉ

Tato diplomová práce pojednává o problematice trestného činu znásilnění. Práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část komplexně vysvětluje a popisuje trestný čin znásilnění, historický vývoj jeho úpravy, skutkovou podstatu a následně jeho vymezení v právním systému.

V praktické části je uveden konkrétní příklad trestného činu v České republice, úprava tohoto trestného činu v Jihoafrické republice a následné srovnání těchto právních úprav.

SUMMARY

This thesis deals with issues of the crime of rape. The work is divided into two parts. The theoretical part comprehensively explains and describes the crime of rape, historical development of its modifications, merits and consequently its definition in the legal system.

The particular part is a specific example of a crime in the Czech Republic, the treatment of this crime in South Africa and the subsequent comparison of these laws.

SEZNAM LITERATURY**Monografie**

FRANCEK, Josef. *Zločin a sex v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 2000. ISBN 80-86182-29-0.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, s.r.o., 2010. ISBN 978-8087212-49-3.

MALÝ, K. a kol.: *Dějiny Českého a Československého práva do roku 1945*. 2. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 1999.

NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol. *Kriminologie*. 2., přeprac. vydání. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-026-2.

PORADA, V., POLÁK, P. et al. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-558-6.

SCHEINOST, Miroslav a et al. *Kriminalita očima kriminologů*. První. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, ISBN 978-80-7338-096-0.

SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. 2014. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2014, ISBN 978-80-87475-42-3.

ŠÁMAL a kol. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9.

ŠÁMAL, a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.

Internetové zdroje

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Markéta VITOUŠOVÁ. Pomoc obětem trestného činu znásilnění. *Diagnoza* [online]. 2010, (4), 32-34 [cit. 2016-03-10]. ISSN 1801-1349. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/files/index.php?id=97>

Sexual violence in South Africa. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sexual_violence_in_South_Africa

STAŇKOVÁ, Lenka. *Trestněprávní a kriminologické aspekty trestného činu znásilnění* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zpp/detail/130059/?lang=en> Diplomová práce.

Www.beck-online.cz [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqga3f6mzsgbpwi6rnga>

Www.beck-online.cz [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga4v6nbqfuytq>

Www.beck-online.cz [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam>

Www.justice.gov.za [online]. [cit. 2016-03-27]. Dostupné z: <http://www.justice.gov.za/legislation/acts/1997-105.pdf>

Www.justice.gov.za [online]. [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: http://www.justice.gov.za/sca/judgments/sca_2015/sca2015-139.pdf

Www.justice.gov.za [online]. 2007 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.justice.gov.za/legislation/acts/2007-032.pdf>

Www.justice.gov.za [online]. 2007 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <http://www.justice.gov.za/legislation/acts/2007-038.pdf>

Www.statssa.gov.za [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: http://www.statssa.gov.za/?page_id=1854&PPN=Rape

Www.stopznasilneni.cz [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://stopznasilneni.ecn.cz/cz/znasilneni/statistiky>

Www.stopznasilneni.cz [online]. Praha: Gender Studies o.p.s., 2009 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://stopznasilneni.ecn.cz/cz/znasilneni/myty-a-fakta>

Www.wikipedia.cz [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jihoafrick%C3%A1_republika

Zákon č. 140/1961 Sb. *Www.beck-online.cz* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugawtomi>

Zákon č. 86/1950 Sb. *Www.beck-online.cz* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzguyf6obwfuza>

Judikatura

R 97/1955

TR NS 35/2007

2 To 113/2012

3 Tdo 1305/2005.

Právní předpisy

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Novela č. 144/2001 Sb., trestního zákona č. 140/1961 Sb.

Jiné zdroje

Deuteronomium 22,25-27, 5. kniha Mojžíšova, Starý Zákon.

Deuteronomium 22,28-29, 5. kniha Mojžíšova, Starý Zákon.